

Glasovi iz našega Gibanja

DOPISI

O SLAVNOSTI 25-LETNICE
SNPJ. NA YUKONU IN
DRUGEM.

Konferenca JSZ. v nedeljo 28.
julija na Herminiju.

Herminie, Pa. — Ko je bil program slavnosti 25-letnice SNPJ. na Yukonu skončan, sem šel pred dvorano k sodružu John Fradlu ter ga vprašal, ako je zadovoljen z izidom priredbe. Skomignil je z rameni ter dejal, da ne bo zadovoljen, dokler se ne bo množica v tolički meri zanimala tudi za splošna socialna vprašanja, dokler se ne bo v tolikem številu udeleževala priredb, s katerimi bi koristila splošnosti in posebno sebi.

Na kratko, on želi, da bi zelo ljudstvo socialistično misliti in delati. To je njegov cilj in je lep cilj.

To vse še pride, sem mu dejal. Današnja slavnost je pokazala, da se bližamo temu cilju. Blizu tisoč nas je bilo skupaj od 10. zjutraj do pozne večerne ure, in nikjer ni bilo opaziti najmanjšega prepira. Vse je bilo veselo. Pred leti je prišlo na majhnih in velikih predrbah prav gotovo do kakrške "fantovske rabuke" in tepeža, a sedaj se je to spremenilo. Udeležujem se priredb 30 let in sem jih mnogo opazoval. Rečem, da se je v tem oziru spremenilo veliko na boljše. Danes več razpravljava, imajo večje obzorce, argumentirajo o tem in o tem, kakor se od razumnih ljudi pričakuje.

Slavnost v Yukonu je izpada do stodstotno dobro. Če upoštavamo, da so ubogi premoči danes najbolj teheni delavci in da so njih plače sedaj tako nizke, da so nezadostne za najnižji ameriški življenski standard, pa pridejo rudarji v zlato temu na tolikšno razdaljo na slavnost, je to res uspeh in ob enem dobro znamenje za delavstvo. Dohodki priredbe so znašali \$1,645.57, kar je v danih razmerah izredno visoka vsoča. Stroški so znašali vsled obširnega programa \$1,367.24, torej je prebitka \$279.33. Polovico te vsote gre društvo v Yukonu za njegovo delo in trud, ostalo pa se razdeli med sodelujoča društva.

Shoda ne bom podrobno opisoval, ker je bilo o njem poročano že v Prosveti. Rečem pa, da je napravil Oscar Godina, kako dober vtis kot govornik in pomeni za SNPJ. dobro moč. Naši mladienci so se z govorom fino postavili, posebno sin br. Medveda. Priznanje zaslужijo vsi, ki so na kakršenkoli način sodelovali ter pripomogli k uspehu. Med zunanjimi udeleženci smo opazili goste celo iz oddaljenega Clevelanda ter Homer Cityja.

V nedeljo 28. julija ob 10. popoldne se zberemo v dvorani druš. št. 87 SNPJ. v Herminiju. Zborovali bomo do 4. popoldne. To bo konferenca JSZ., katere delokrog je zapadna Pennsylvania. Pokažimo J. Fradlu, da smo sposobni priti v velikem številu tudi na zborovanja organizacije, ki propa-

gira mednarodno bratstvo in pa socialni sistem, v katerem ne bo delavcu ubijati svojih energij ter trošiti sredstva za vsako pomoč, ki jo hoče nuditi svojemu bratu, kajti nova družba bo sama prevzela naložbo medsebojne pomoči.

Negujmo s pomočjo naših konferenc čitalnice. Čimveč ljudje čitajo—ako čitajo kar ima kakšno vrednost—toliko razumnejši bodo. Carnegie, ki je napravil veliko ustanovo, s katero neguje večje število knjižnic, so nekoč vprašali, če ima v njih tudi radikalne knjige. Odvrnil je, da jih delavci tako ne čitajo in mu vsled tega ne delajo škode. Povedal je resnico. Delavci čitajo pre malo takega gradiva, ki bi jim krištalo. Konference JSZ. se vrše tudi v namenu izobraževalnega dela. Zastopniki društva Izobraževalne akcije imajo na njih enakopravnost. Z združenimi močmi lahko zgradimo iz Izobraževalne akcije prvovrstno prosvetno ustanovo, ki bo vrsila kulturno delo v čim večjem obsegu.

V nedeljo 28. julija na svide nje v Herminiju!

Anton Zornik.

PROLETARSKA IN BURŽOAZNA KULTURA.

Milwaukee, Wis. — Nikjer se ne zlorablja pomena izraza kultura ali kulture toliko kot med naseljenčki v Ameriki osobiti med Slovenci. Ako pride dramsko društvo te ali one naseljene enodejansko burko, to je že kulturno delovanje. Na kulturnem polju delujejo baje vse organizacije, najibodo cerkvene, narodjaške ali socialistične. Povečini ljudstvo ne pozna razlike med kulturo in "kulturno", oziroma ne pozna pravega smisla te besede. Če smo organizirani v dramskih ali pevskih društvih, smo že kulturni; ako pride domino parado z zastavami in "bando", že kažemo svojo kulturo; le malo pa jih je, ki bi se zavedali, da obstoji silna razlika med buržoazno in proletarsko kulturo, oziroma med kulturo in "kulturno".

Kultura ali kulturno delovanje pomeni: Delovanje za etično in moralno dviganje človeštva; ker pa je tako delovanje ali dviganje lahko različne vrste, zato poznamo torej dve smeri kulturnega delovanja, to je buržoazno in proletarsko.

Izboljšanje etike in morale ljudstva v buržoaznem smislu predvideva predvsem nadavlado nad izobraževalnimi sredstvi, katere nam danes nudi družba; ta nadavlada pa pomeni, da so prava, višja izobraževalna sredstva odprtia samo priviligiranemu razredu, kateri si s tem zagotovi moč za vladanje ljudstva, čigar naloga v takem položaju je, da skrbi za udobnost priviligiranega razreda. Buržoazno kulturno delovanje nosi torej popolnoma buržoazni izraz, je usmerjeno potrebam v ciljem vladajočega razreda.

Pred nekaj desetletji je nastala potreba za ustanovitev javnih ljudskih šol, da se z njimi med ljudstvom izbere ne-pismenost. Takrat smo videli, da vladajoča buržoazija ni bi-

la v tem namenu složna z vladajočim in mogočnim klerikalizmom. Za ohranitev moči in nadvlaste klerikalizma je neobhodno potrebna popolna nevrednost mas, medtem ko se v silnih medsebojnih konkurenčnih bojih stojec kapitalizem ni mogel s temi idejami strinjati. Za moderno industrijo, oziroma za njen zdrav razvoj je bil predvsem potreben delavec, ki zna čitati in pisati in kateri postane s tem dostopen globokejši tehnični izobrazbi. Klerikalizem je smatral tudi tiste člane iznajdbo pisanja kot hudičev delo—v kolikor se je tako priprostega ljudstva. Toda kakor povsod, tako so tudi tukaj zmagal potrebe razvoja in kapitalistične države so uvedle postave, ki so določila javen podrek v ljudskih šolah. Tukaj pa je klerikalizem takoj zopet pokazal svojo veliko zmožnost prilaganja razmeram in si je, računajoč z nepremagljivimi okoliščinami, zagotovil nadzorstvo nad podukom, toraj nadzorstvo nad kulturnem delovanjem: sredstvo, ki moralo v resnicu služiti dvanjam ljudstva v etičnem in moralnem smislu, je pričelo služiti za razširjanje buržoazne kulture v smislu, kateri je bilo opisano v prejšnjih vrstah.

Moderna industrija je dala kulturnemu delovanju torej novo smer, obenem pa je povzročila, postanek in razvoj novega razreda v družbi industrijskega proletariata. Ta novi razred je nekaj desetletij tavjal v temi, iskajoč potov za svoje osvobodenje, oziroma za dviganje na višjo kulturno stopnjo. Iz početka so bili pojmi in cilji tega delovanja nejasni, brez začrtane smeri, toda z nastopom očeta socializma, Karla Marxa, je dobilo izrazite oblike in ostro začrtano smer; s tem je torej nastala nova doba, doba razširjenja proletarske kulture, kulture z lastnimi cilji in lastnim, posebnim delovanjem, ki se je po smislu in smeri po-

polnoma ločilo od buržoaznega.

To delovanje je imelo za posledico dviganje delavskih kulturnih in političnih organizacij ter ustanov. Delavstvo si je pridobilo s časom lastno dramou in tudi lastno književnost; cilj vsega tega delovanja je bil, dviganje delavstva iz gubočin nevrednosti, vzbujanje in razumevanje razrednega boja in končno, delovanje za popolno osvoboditev iz mezdne sužnosti, s tem pa ustanovitev popolnoma nove človeške družbe, katera ne bo več temeljila na medsebojne pomoči.

V dolgih desetletjih ostrih bojev med proletariatom in buržoazijo, oziroma med vladajočim in zatiranim razredom se je slednji dvignil predvsem v velikih modernih industrijskih delželah do visoke kulturne stopnje in pričel ogrožati do tedaj neomejeno moč kapitalizma, oziroma, vladajoče buržoazije. V tem boju pa mu niso služila izobraževalna sredstva, katera mu je nudila buržoazija, hodil torej ni po poti, katere mu je kazala buržoazna kultura, temveč po svojih lastnih; izobraževal in dvigal se je torej s pomočjo svoje lastne, to je proletarske kulture, oziroma takega delovanja.

Kakšne posledice je imelo tako delovanje, pač vidimo sedaj jasno na velikih uspehih, kateri je izvojeval v zadnjih letih proletariat raznih modernih industrijskih držav, kjer stoji takoreč že pred odločilno zmago. To se torej sadovi delovanja proletarske kulture, kateri bi pomenili bodočnost tudi za našo več ali manj nadebidno mladino. Žrtve smo purgarske kulture, zato ne vidimo v bodočnost in smo ostali majhni, in malenkostni še po vrvu.

Kaj pa je torej proletarska kultura? Proletarska kultura pomeni dviganje delovnega ljudstva v etičnem in moralnem smislu, da se prične zavedati svojih pravic, svojega razreda,

da se nauči voditi boj za svoje pravice in ideale socializma.

Slovenski delavci v Ameriki smo v tem oziru posebno oblagodarjeni—kuluro, takozvanu—se nam vsiljuje od vseh strani. Kot apostoli kulture nastopajo ljudje, kateri poznajo in vsega tega delovanja je bil, dviganje delavstva iz gubočin nevrednosti, vzbujanje in razumevanje razrednega boja in končno, delovanje za popolno osvoboditev iz mezdne sužnosti, s tem pa ustanovitev popolnoma nove človeške družbe, katera ne bo več temeljila na medsebojne pomoči.

V pravljici "Kultura in vrednosti" delavcev izobrazevati v smislu proletarske kulture, mora čitati "kalmuke", se takci gospodje kaj radi oblačijo v plač ne-strankarstva, hočejo biti torej, predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Mi smo torej kulturni; pri-

jeval, kako me je karal gospod pri izpovedi, ker sem hotel vedeti, kaj je socialist, teda pa je zrasel v zatiralcem. Ako se hoče delavce izobrazevati v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Mi smo torej kulturni; prijeval, kako me je karal gospod pri izpovedi, ker sem hotel vedeti, kaj je socialist, teda pa je zrasel v zatiralcem. Ako se hoče delavce izobrazevati v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.

Naši delavci, kateri se izobražujejo v smislu proletarske kulture, mora čitati knjige in časopise, katere mu predvsem resnico, katera ga vodijo po ravni poti napredka, da se stalno utrijevajo v svojem razrednem preprčanju, da zna starokraskih liberalcev in hranarodnjakov, kateri ljubijo narod, dokler jim ta polni njih malho, oziroma želodec.</

DOPISI

S. N. P. J. IN NJENI RAZNI PRIJATELJI.

West Allis, Wis.—O konvenciji SNPJ. se še vedno piše, da si je že tedne za nami. Deležje so podali svoja poročila, vsak po svojem uverjenju, katera so društva sprejela na znanje, a člani se za informacije v glavnem obračajo v zapisnik, v raznina tiskana poročila in polemične spise.

Opazili smo, da so se v S. N. P. J. že precej globoko zajedli koristilovci, kot že večkrat pojav, in da je bilo treba mnogo napora, da se jih je zopet odstranilo in da se jim je preprečilo zlobno nakano, ki je merila na jednotino blagajno. Hlinili so svojo ljubezen jednoti, v resnici pa so zaljubljeni le v njeni fonde.

Ne bom grajal ne izrekel priznanja nikomur brez potrebe, je pa na mestu, če se včasi pomenimo tudi o osebah. Bil sem aktiven v bojih za delavske interese še predno je bila ustanovljena SNPJ. Delujem v nji od njenega početka, včasi več včasi manj. Pomagal sem ustanavljati nova društva in v tistih pionirskih časih sem storil, kolikor sem mogel, da je SNPJ. rasil in proaktiv. Imela je težke boje in krize, toda z delom svojih požrtvovalnih članov jih je prestala in premagala. Gazišli smo blato po kempah v agitaciji za S. N. P. J., in mnogi člani so posegali globoko v žep, kajti bili so stroški, bila so pota, treba je bilo nabaviti to in ono. Take misli prihajajo v spomin pionirjem, ko čujejo, da imamo v SNPJ. sedaj člane, ki ji zaračunajo vsak cent, ki ga potrošijo zanje in ji dajejo celo pretirane račune. Dvajset dolarjev za takši, ki ne bi smel stati niti dolar, za čiščenje obleke, klobuka, za tretanje itd.—ne more biti agitacija za SNPJ., pač pa je izkoriscanje njene blagajne.

Ko je bila Jednota še mlada, so se rinili k nji od časa do časa takozvani narodnjakarji in "svobodomislici", po domače, ljudje brez prepricanja in z vero za dolar. Bilo je treba parkrat napeti vse sile, da se je jednoto obvarovalo pred kontrolo takih 'nestrankarjev'.

Na čelu bojev za čiščenje smetja je bil Jože Zavertnik, ki se je boril neizprosno predno je postal urednik njenega glasila in ves čas pozneje.

Preprican sem, da ji je otmel mnogo tisočakov in da je zaeno s sodelovanjem drugih poštneih bratov in sester dosegel, da je SNPJ. proaktivna gmotno in moralno kot delavska organizacija. Jože Zavertnik je bodril svoje brate in srodruge, po nasprotnik pa je udarjal na levo in desno. SNPJ. je vsled tega zrasla v najjačjo podporo in organizacijo med ameriškimi Slovenci, dasi ni prva po starosti.

Na tem mestu se pridružujem onim, ki mu na 18-letnem službovanju v uradu, katerega je zapustil na prošli konvenciji, izrekajo priznanje za dobro izvršeno delo.

Med konvencijo sem se udeležil slavnosti 25 letnice SNPJ. v dvorani Havliček-Tyrš v Chicagu in se divil krasni prireditvi. Na održi sem videl starče, ki so bili navzoči ob ustanovitvi SNPJ., videl sem pionirjo Jožeta Zavertnika in pa mlajše člane, ki nadaljujejo z započetim delom. Sreč mi je rajoš veselja ob tolikšni udeležbi. Petindvajset let smo gradili, in glej, kako lep rezultat! Clovek pozabi na težkoče, ki smo jih imeli, na blato in vse druge neprilike, kajti delo je bilo uspešno! Namenil sem se, da bom čestital Jožetu, in ko sva se stala v dvoran, sem mu segel v roke, glas pa ni bilo iz grla. Cutila sva oba, kar bi imele go

voriti besede. Potem smo se sta vaši in obe sta tukaj vam v pogovorili o marsičem iz dni, korist."

Milwaukee župan s. D. W. Hoan je na delavski praznik pred množico 30,000 ljudi dejal, "delavci, organizirajte se strokovno in politično... Kdor še ni v življenju ničesar koristega storil za socializem in za človeštvo, se lahko brez škode za družbo vleže in umre... Potrebujemo LJUDI, ki bodo delili in delali za splošnost..." Sodrug Hoan je s temi besedami veliko povedal.

Mnogo smo čuli o "bloku", v katerem sta prednjačila Turk in Berger. Turk je kričal, držite tata, v stari kraj bo odnesel blagajno, pri tem pa je spremeno pripravil nova pravila, da bi s pomočjo svojih somišljenikov v odboru zavladal nad jednotno. Njegov račun, ki je bil prečitan konvenciji, mu ni dal najboljšega izpricelava. Berger vpije že več let, ubiti me hočejo, obesiti, pomagajte, pri tem pa je sam intrigiral in učineval vsakega, ki ga ni mal. S svojimi bedastimi okrožnicami je dosegel pač toliko, da je napravil zase več bizniza, interesi jednote pa so mu lanski sneg. Vsi njihovi manevri so se koncem konca izjavili, kajti delegacije so morali spoznati, s kom imajo opravka, in ker jim je jednota več kot pa interesi par lakomih posameznikov, so glasovali tako da je bilo jednotni koristno. Marsikateri delegat tui je dejal, da Turk ne bo nikoli več glavnega tajnik, ker je pomagal na tako zvit način, da jednota ni prisla do tistega posestva in povzročil, da je potem iz tega nastala afera, ki je SNPJ. mnogo škodovala. Počasi se svita in tako je prav. Poglejmo, kakšno reč je počel M. Turk proti Franku Petriču, katerega je na konvenciji v Waukeganu obdolžil, da je živel menda 25 let od delavskih žuljev. Petrič je nopravil za jednoto posebno njen prva leta mnogo in jo podpiral z mnogimi koristnimi predlogi in načrti. Agitiral je kakor so agitirali drugi, njegov kritik Turk pa je bil plačan za vsako delo, ki ga je izvršil v S. N. P. J. Sam je dejal, da nadeli vse za denar, in da vse podpiše, če se mu plača.

Mr. Turk se je na sedmem rednem zboru izrazil pred mejo na vprašanje, kam da spaša, oziroma pripada, da nikamor, da mu ne more nične nične ali očitati. Torej človek, ki nikamor ne pripada, si jemlje pravico vreči kepo blata na človeka, kakor je Fr. Petrič, ki si je v zgodovini dela za proubo slovenskega delavstva zagotovil neizbrisno poglavje.

Atentat na demokracijo in pravice članstva, ki ga je vseboval Turkov predlog za reorganizacijo jednotine uprave pod njegovim vodstvom, je napravil škodo ne samo konvenciji na času, nego tudi jednoti na stroških. Ako bi on imel v sebi ponos, bi takoj ko je konvencija zavrgla z veliko večino njegova provizorična pravila, moral vzeti svoje pokrivalo ter se posloviti. Prejel je nezaupnico za svoje delo, in kaj je že čakal na konvenciji? Videl ste—tajnik je hotel biti! Konvencija ne bi prelomila nobenega pravila, če bi Turku rekla, tvoja pravila smo zavrgli, ti pa polži račun do te seje in s tem se tvoj urad konča. Na mestu tega so mu dali dnevnice za vseh 12 dni in še plačo povrh za zavrnjeno delo. Konvencija je stala mnogo tisočakov, v SNPJ. pa je veliko družin, ki zelo težko plačujejo asemstevje. Naj delegacije v bodoče to premislijo ter napravijo v enakih slučajih kratek proces.

Morda se bo dobil kdo izmed prijateljev teh, ki jih kritizirajo, in bo dejal, da sem strankar in oseben. Nasprotno. Osebni so tisti, ki odpuščajo ne poštenjakom vsak prestopek in blatio poštenjake. Največji strankarji so tisti, ki pravijo, da ne pripadajo nikamor. Spoznjam vsako stranko in prepricanje vsakega človeka, če ima prepricanje. Oseb, katerim je prepricanje dolar, pa ne morem spoštovati.

Na shodu tekem waukeganske konvencije SNPJ. je dejal E. V. Debs med drugim: "Slovenski delavci, pridružite se Slovenski narodni podporni jednoti in politično Jugoslovenski socialistični zvezi. Obe

voriti besede. Potem smo se sta vaši in obe sta tukaj vam v pogovorili o marsičem iz dni, korist."

Milwaukee župan s. D. W. Hoan je na delavski praznik pred množico 30,000 ljudi dejal, "delavci, organizirajte se strokovno in politično... Kdor še ni v življenju ničesar koristega storil za socializem in za človeštvo, se lahko brez škode za družbo vleže in umre... Potrebujemo LJUDI, ki bodo delili in delali za splošnost..." Sodrug Hoan je s temi besedami veliko povedal.

Mnogo smo čuli o "bloku", v katerem sta prednjačila Turk in Berger. Turk je kričal, držite tata, v stari kraj bo odnesel blagajno, pri tem pa je spremeno pripravil nova pravila, da bi s pomočjo svojih somišljenikov v odboru zavladal nad jednotno. Njegov račun, ki je bil prečitan konvenciji, mu ni dal najboljšega izpricelava. Berger vpije že več let, ubiti me hočejo, obesiti, pomagajte, pri tem pa je sam intrigiral in učineval vsakega, ki ga ni mal. S svojimi bedastimi okrožnicami je dosegel pač toliko, da je napravil zase več bizniza, interesi jednote pa so mu lanski sneg. Vsi njihovi manevri so se koncem konca izjavili, kajti delegacije so morali spoznati, s kom imajo opravka, in ker jim je jednota več kot pa interesi par lakomih posameznikov, so glasovali tako da je bilo jednotni koristno. Marsikateri delegat tui je dejal, da Turk ne bo nikoli več glavnega tajnik, ker je pomagal na tako zvit način, da jednota ni prisla do tistega posestva in povzročil, da je potem iz tega nastala afera, ki je SNPJ. mnogo škodovala. Počasi se svita in tako je prav. Poglejmo, kakšno reč je počel M. Turk proti Franku Petriču, katerega je na konvenciji v Waukeganu obdolžil, da je živel menda 25 let od delavskih žuljev. Petrič je nopravil za jednoto posebno njen prva leta mnogo in jo podpiral z mnogimi koristnimi predlogi in načrti. Agitiral je kakor so agitirali drugi, njegov kritik Turk pa je bil plačan za vsako delo, ki ga je izvršil v S. N. P. J. Sam je dejal, da nadeli vse za denar, in da vse podpiše, če se mu plača.

Mr. Turk se je na sedmem rednem zboru izrazil pred mejo na vprašanje, kam da spaša, oziroma pripada, da nikamor, da mu ne more nične nične ali očitati. Torej človek, ki nikamor ne pripada, si jemlje pravico vreči kepo blata na človeka, kakor je Fr. Petrič, ki si je v zgodovini dela za proubo slovenskega delavstva zagotovil neizbrisno poglavje.

Atentat na demokracijo in pravice članstva, ki ga je vseboval Turkov predlog za reorganizacijo jednotine uprave pod njegovim vodstvom, je napravil škodo ne samo konvenciji na času, nego tudi jednoti na stroških. Ako bi on imel v sebi ponos, bi takoj ko je konvencija zavrgla z veliko večino njegova provizorična pravila, moral vzeti svoje pokrivalo ter se posloviti. Prejel je nezaupnico za svoje delo, in kaj je že čakal na konvenciji? Videl ste—tajnik je hotel biti!

Konvencija ne bi prelomila nobenega pravila, če bi Turku rekla, tvoja pravila smo zavrgli, ti pa polži račun do te seje in s tem se tvoj urad konča. Na mestu tega so mu dali dnevnice za vseh 12 dni in še plačo povrh za zavrnjeno delo. Konvencija je stala mnogo tisočakov, v SNPJ. pa je veliko družin, ki zelo težko plačujejo asemstevje. Naj delegacije v bodoče to premislijo ter napravijo v enakih slučajih kratek proces.

Morda se bo dobil kdo izmed prijateljev teh, ki jih kritizirajo, in bo dejal, da sem strankar in oseben. Nasprotno. Osebni so tisti, ki odpuščajo ne poštenjakom vsak prestopek in blatio poštenjake. Največji strankarji so tisti, ki pravijo, da ne pripadajo nikamor. Spoznjam vsako stranko in prepricanje vsakega človeka, če ima prepricanje. Oseb, katerim je prepricanje dolar, pa ne morem spoštovati.

Na shodu tekem waukeganske konvencije SNPJ. je dejal E. V. Debs med drugim: "Slovenski delavci, pridružite se Slovenski narodni podporni jednoti in politično Jugoslovenski socialistični zvezi. Obe

LEP IZLET DETROITSKEGA KLUBA.

Detroit, Mich.—V nedeljo 7. julija je priredil klub št. 114 JSZ., izlet k jezeru Upper Strait. Ob 6. zjutraj je še lili dež, a vremenski bogovi so se nas socialistov usmilili ter nam po nekaj urah naklonili lep solnčni dan. Imeli smo najet bus, da so lahko šli tudi oni, ki nimajo avtom, kateri je bil čisto poln, toda še niso mogli vsi nositi. Mi je zelo žal, da ni bilo mogoče vsem ustreči. V načrtu imamo še en tak izlet to leto. Kot razvidno, se naši rojaki se daj bolj zanimajo za take izlete, kot za piknike; bilo jih je 42 avtomobilov poleg onih na busu. Izletni prostor je zelo lep in nudi zabavo starim in mladim. Otroci imajo veliko veselja, ker imajo tu priliko, da se igrajo v vodi. Razlegale so se fantovske in deklinske pesmi, obrazci so ogoreli od sonca, in vsa družba se je neprisiljeno zabavala v naravi, ki vpliva tako blagodejno na človeka, kateri je priklenjen na delo v mestu.

Ni pa se pozabilo, da je to zabava delavcev. Rojakinja M. Jurca je šla od enega do druga ter nabirala prispevke Proletarcu v podporo. Ljudje poznajo veliko vrednost tega lista in so pokazali tudi ob tej priliki. Skupna vsota, ki je bila zbrana na izletu, znaša \$21.55. (Imena bodo objavljeni v izkazu "Listu v podporo".)

"Proletar" potrebuje podporo. Je naš list, izhaja v eden izmed mnogih argumentov za zgraditev velikega dela v sklep stranke s socialističnim programom in ideologijo.

185 MILIJONOV DOLARJEV PREBITKA.

Ameriški finančni tajnik Andrew Mellon je sporočil, da bo znašal prebitek zvezne vlade ob zaključku fiskalnega leta, ki je končalo 30. junija, okrog 185 milijonov dollarjev. Državni dolgov v istem letu so bili znižani za 673 milijonov dollarjev. Prebitek je nastal največ vseh velikih dohodkov na dohodinskem davku.

SUHAŠKI DUHOVNIK OBTOŽEN BUTLEGANJA.

Rev. M. B. McIntire v Marshallu, Ark., ki je tekom prejšnje volilne kampanje grmel z lece proti Al Smithovemu "mokraštvu", je bil aretiran ter izpuščen pod \$1,000 poročstva, ker je imel, prodajal in prevajal alkoholne pijače. V teoriji torej suhaški fanatic, v praksi pa—hipokrit.

NAŠI PIKNIKI V CHICAGU.

Chicago, Ill.—Piknika, ki so ga priredila čikaška društva SSPZ., v nedeljo 21. julija na Salle, III.—Na prošli seji kluba št. 4 JSZ. je bilo sklenjeno, da se naše seje v bodoče vrste vsako četrtek nedeljo v mesecu po seji društva "Edinost", katera neha okrog tretje ure popoldne. Prihodnja klubova seja se torej vrši v nedeljo 28. julija ob 3. popoldne. Člani so vladivo vabljeni, da se je udeleži, ker je treba rešiti več vprašanj.

Frank Martinjak, tajnik.

FRANK MIVŠEK

Coal, Coke and Wood—Gravel

WAUKEGAN, Ill. Phone 2726

FRANCOSKA SOCIALISTIČNA STRANKA IMA SVOJ DOM V PARIZU.

Chicago, Ill.—Piknika, ki so ga priredila čikaška društva SSPZ., v nedeljo 21. julija na Salle, III.—Na prošli seji kluba št. 4 JSZ. je bilo sklenjeno, da se naše seje v bodoče vrste vsako četrtek nedeljo v mesecu po seji društva "Edinost", katera neha okrog tretje ure popoldne. Prihodnja klubova seja se torej vrši v nedeljo 28. julija ob 3. popoldne. Člani so vladivo vabljeni, da se je udeleži, ker je treba rešiti več vprašanj.

Nedavno je bil v Parizu na Rue Victor Massé otvoren dom francoske socialistične stranke, ki jo stane nad dva milijona frankov. V njemu so njeni u-

Ako hočete biti DOBROZNANI morate biti CEDNO OBLEČENI in da ste čedno obleceni, morate nositi OBLEKO NAREJENO PO MERI iz čistega volnenega blaga

Cena \$25.00 samo

John Mocnik

6517 St. Clair Ave.

CLEVELAND, OHIO

Tel.: Rand. 3131.

TAJNIK.

Sodrogom v Clevelandu.

Seje klubu št. 27 JSZ. se vrši vsak prvi petek ob 7:30 zvečer in vsake tretje soboto v mesecu ob 8. zvečer v navadnih prostorih na 116 Six Mile Road.

Apeliram na vse naše zemljanike in simpatičarje, da se nam pridružijo in postanejo aktivni člani našega kluba in socialistične stranke.

TAJNIK.

Fenc's RESTAVRACIJA IN KAVARNA

2609 S. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Tel. Crawford

PROLETAREC

List za interese delavskega ljudstva

Izhaja vsak četrtek

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba,
Chicago, Ill.

Glasilo Ju celovanske Socialistične Zvezde

NAROČNINA za Zedinjeno državo in Kanado, za celo
leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četrt leta \$1.00—
Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu naj-
poznejno do ponedeljki popoldne za pribrežitev
v številki tekočega teden.

PROLETAREC

Published every Thursday by the Jugoslav Workmen's
Publishing Co., Inc.

Established 1906

Editor Frank Zaitz
Business Manager Charles Pogorelc

SUBSCRIPTION RATES:

United States and Canada, One Year \$3.00; Six Months
\$1.75; Three Months \$1.00—Foreign Countries, One
Year \$3.50; Six Months \$2.00.

Address:

PROLETAREC

3639 W. 26th St., Chicago, Ill.

Telephone Rockwell 2864

546

"Vera je edina tolažba za delovnega človeka"

Ce si izkorisčan, če priganjač hodi po tebi, ako te psuje, aka imaš naporno in nezdravo delo, ali če se potikaš okrog za delom—v vseh teh in enakih nadlogah ti je vera edina tolažba. Druge ni. Potrpi in moli, kajti saj imas vero, ki te tolaži, da moreš prenašati gorje, ki ti ga nalaga življenje.

Potemtakem za delavec ni nobene druge pomoči v tej solzni dolini?

Na "veslovenskem" katoliškem shodu na "ameriških Brezjahn" je bilo baje nad deset tisoč ljudi, aka jih ni bilo 25,000, ali morda le 4,000. Mnogo je bilo med njimi petičnih trgovcev in "profesionalcev", priljčno število duhovnikov, ostali so bili delavci. Shod je imel program, ki je vključeval tudi govor o predmetu "Delavstvo in vera". Sklicatelji te klerikalne manifestacije so se dolgo pomenukovani kako bi bilo najlagljivo udariti po slovenskih rdečekarjih in brezvercih. Tako so prišli na misel, da morajo imeti poseben referat o delavstvu z ozirom na delovanje socialistov, prišli pa so v težkoče radi govornika. Nihce slovenskih fajmoštov in kapitonov v Ameriki ni iz Krekove sole. Ves njihov socialni program je v koverticah. Tega se zavedajo, pa so rekli, da je v interesu boljšega efekta potrebno, da ima referat o delavstvu delavec. Dobil ga je neki Piemel iz Rock Springsa, Wyo., ki je utrujeni množici na gorri Lemont v znamenju lepega vremena in polnih stojnic razglasil nauk, da je vera "edina tolažba za delovnega človeka". Poslušalcev, ki bi ga res poslušali, je imel malo. Njegov govor ni bil stenografinan, ker ni bilo "za mu", o. Vendar pa mu klerikalno glasilo ("Am. Slovenec") pripisuje "potrebno" važnos na prvi strani v izdaji z dne 16. julija, v kateri piše med drugim:

"G. Piemel je izborni govornik. Jezik mu teče gladko in je v svojih besedah prav zanimiv. Najprvo je povedal par okroglih za kratki čas, da je ljudstvo spravil v najboljšo dobro voljo, potem pa je začel resno. Povedal je marsikaj i zlastin skušenj v življenju. Slikal pot delavcev, po katerih hodijo v življenju in s tredim delom služijo svoj kruh, katerega jim tako skope delo kapitalisti. A na teh potih trpljenja, je dejani govornik, je delavec edina tolažba sv. vera. Ta ga uči potrepljivosti, ta mu daje moč, da more prenašati gorje, ki mu jih nalaga življenje. Ožigosal je prav življanje tudi slovensko brezversko časopisje, ki misli, da siri izobražbo, ko prinaša narodu take nauke, kadar je človek prihaja iz živali itd. To se prav narod potiskati nazaj v ignoranco, ne pa ga izobražuje.

Govornik je omenil, da je član že dolgo let ugledne katoliške organizacije Kolumbovih Vitezov. Tam, je poučil, uči svoje ude: Ljubi svojega bližnjega kakor samega sebe, to se pravi, kadar tvoj bližnji pride v reševanje, ga podpiraš in mu pomagaj. Ali ni to prelep nauk, ki prihaja iz katoliških vrst in se ga tudi izvršuje kot takega. Je li to nazadnjaški nauk? Ni. Govornik je že za svoj lepi govor obilo priznanje."

Ta-le Piemel je torej ameriški Slovenski Gostinčar, katerega je imela slovenska duhovščina v Krekovih časih za "govornika iz delovskih vrst". Kandidirali so ga celo v državni zbor.

Robot "iz daljnega Rock Springsa", kot razvidno iz tega poročila, ni predložil nobenega socialnega programa, nobenih zahtev, nego je v krasnih, milih, lepih, šaljivih in resnih besedah povedal, da je vera edina tolažba za delovnega človeka. Priznal je tudi, da kapitalisti delavcem skopo režejo kruh—toda man ni tukaj vera, ki potolaži delavcu glad? Kapitalist ni nevaren, nevaren pa je brezbožnik, ki zapeljuje uboge delavce v nevero! Zato je g. Piemel "ožigosal prav življeno tudi slovensko brezversko časopisje". Jako lepo se je pohvalil, da je pri "angleški organizaciji Kolumbovih vitezov", in s tem je dokazal, da je pristen Kranjec, če ne celo Avstrijec, ki rad pove, da je kupil hlače v angleškem štoru, da je član angleške organizacije, in da bera angleške cajtence.

Predno bo konč teh vrstic, je še treba priznati za nas žalostno dejstvo, da je brezpozega delavskoga gibanja konec. Čemu stavke, čemu unije, čemu delavske politične organizacije, ko pa je vendar naloga delavca, da potrepljivo prenaša gorje, ki mu ga nalaga življenje? Mar nima svete vere, ki mu je edina uteha in tolažba? Bratje delavci, v slovo, predno greste od nas, vam priporočamo, romajte v Lemont in obiskujte cerkve v svojih krajev, svoje cente pa razdelite v kuverte. Bogato plačilo dobite v raju, ki je nad oblači.

Dan socializma pride toda kdaj?

(Nadaljevanje.)

Spolno zanimanje za socializem se je med delavstvom gotovo zelo dvignilo. Ni še dolgo, ko je bil socializem tudi v mnogih delavskih krogih še trepet povzročajoče strašilo, in tam, kjer ni bilo baš strastne antipatijske, je bila vsaj apatija in idiferentizem. Marsikaj se je v tem oziru izpremenilo. Vzrokova ni treba iskati predaleč. Nikakor nas pa to ne sme zavesti v optimizem in nam dajati vere, da je že vse dobro.

Odkritorsnosti je treba napram samemu sebi. Varovati se moramo samoprevare. Veliki dogodki časa so zbudili močan socialističen sentiment, socialistično čuvstvovanje, nikakor pa niso v enaki meri ojačali socialističnega dela.

Vplivali so kakor opojna pijača. Dvigli so vero v čudeže. Mogočno je naraslo pričakanje. "Socializem prihaja!"—je donelo na vseh koncih in krajeh. "Jutri bo tukaj," so peli najbolj navdušeni in so smatrali že tiste za pesimiste in nazadnjake, ki so menili, da bo treba počakati vsaj do pojutrišnjem. Danes pa je v mnogih krajeh nevarnost, da se umakne prvotno navdušenje malodruštvenosti. Ljudje, ki so hodili že vsak večer na hrib gledati, ali je Socializem že v sosednjih vasi, kakor so hodili včasi pričakovat novi prihod Kristusa, so danes godrnjati in polni dvomov, če je socializem sploh mogoč.

Vse te opojnosti se je treba rešiti, a rešiti se je treba tudi mačka, ki sledi pjanosti. Pomenciamo si oči. To je včasi zelo dobro sredstvo. Pa poglejmo jasno dejstvom v oči.

Nobenega, prav nobenega razloga ni, da bi obupali nad socializmom. Videli smo, da se množe vsi njegovi pogoji. Da, vsak dan lahko vidimo, kako prihajajo socialistična načela v veljavo tudi tam, kjer se drži kapitalizem z zombi in nohtovi svojega gospodarstva. Sami zastopniki kapitalizma morajo pogostoma prekrizati svoje lastne teorije, ker ni mogoče povsod izhajati z njimi. Kolikor toliko socialne produkcije, četudi ne v stogem smislu socializma imamo že skoraj v vsaki deželi. Niso li to jasni dokazi, da gre razvoj v tisti smeri, ki jo je označil socialističen?

All treba je tudi aktivnega živega dela. Brez njega ne more biti uspeha. To delo leži na ramah delavskega razreda. Mnogo njegovih članov je zelo delavnih. Ali rekli smo, da ne more biti socializem rezultat dela posameznikov. Vse delavstvo je poklicano, le njegovo skupno delo more prinesi uspeh.

Lahko pa najdemo še na tisoče in tisoče delavcev, ki se bodoši sploh ne brigajo za stvar, pa misijo, da so storili dovolj in se ne ukvajajo več z vsemi "temi stitnimi vprašanjami."

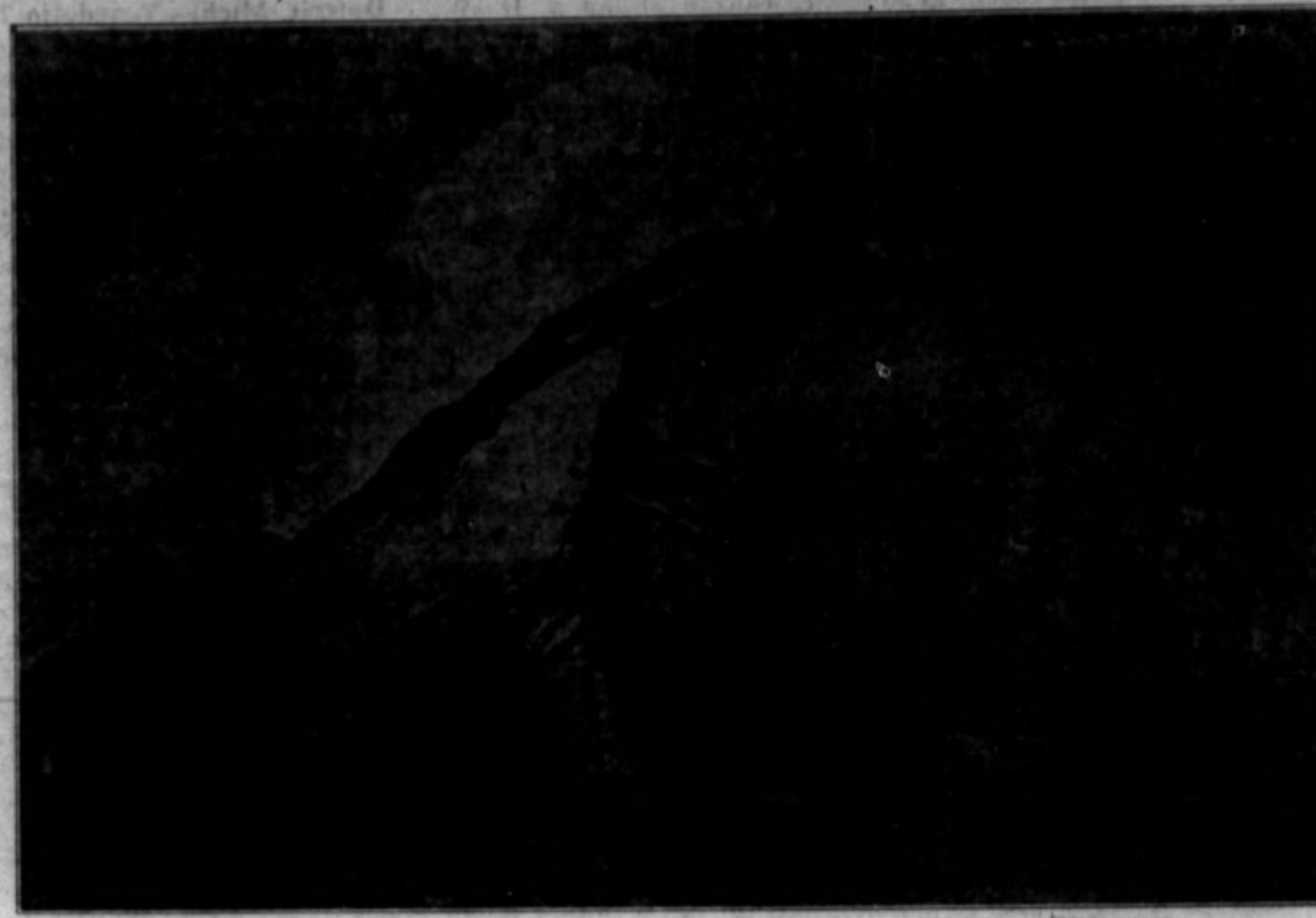
To ne more voditi do cilja. Ce naj pride socializem v tej deželi do veljave, ga mora uesti tukajšnje delavstvo in se napraviti sposobno, da ga uvede in potem tudi vzdrži.

Glasovati za socialistične kandidate je sedva v redu. Ali s tem je opravljen le majhen košček dela. Socialistična stranka je pač politična stranka in volitve so zanjo važne. Toda volitve niso vse. Volitve so sredstvo, da spravi stranka svoje zastopnike v zakonodajne in upravne zbrane. Poleg tega pa ima še celo vrsto drugih nalog, ki niso nič manj važne. Med temi je vzgojevalno delo, ki naj poda delavstvu potrebno znanje in sposobnosti za njegove naloge v sedanjosti in v bodočnosti.

To delo mora biti organizirano, če naj prinese uspehe. V vsakem oziru je treba organizacije, organizacije članstva, organizacije časopisa, organizacije knjig in brošur, organizacije fondov, organizacije raznih odborov in drugih teles, ki so v tako obsežno demokratični organizaciji potrebni, in se brez njih ne more izhajati.

Socialistična organizacija se mora bojevati sistematično in ne kaotično. Njeni boji morajo imeti smer in morajo biti efektivni, ne pa udarec s palico po vodi.

Socialistična organizacija mora biti prizadovana vsak čas parirati kapitalističnemu časopisu in moralno braniti interese delavskoga razreda. Deset milijonov organiziranih socialistov s svojim jakim časopisjem bi vilo nepopisan respekt zagovornikom socialističnega sistema. Toda že pol milijona organiziranih socialistov s tistimi vred, ki danes simpatizirajo in s tistimi, ki bodo jutri in pojavljajoči se s tistimi, ki so parirati socialističnemu zahtevu. Niti oseba strankinega vodja Ramsayja MacDonalda niti ostalih članov vlade, ki so v umirjenega krila stranke, se ne bodo zavzemali za radikalne spremembe. Neprestano bodo morali imeti pred očmi politično razdelitev oblasti v parlamentu. Poleg tega so si vstevi, da volilci niso za hitri tempo k socializmu, za radikalne mere, za preobrazbo gospodarstva, ker so tudi strokovne organizacije, ki so bile leta 1923 in 1927 silno radikalne, popustile ta radikalizem ter se pomirile z umerjenim vodstvom delavsko stranke. Preobrazba sindikalne politike je eden faktorjev, ki bo določeval politiko Delavsko stranke, —zlasti še radi ozke zvezanosti stranke in sindikatov v Angliji, kjer je 90% strankinih

Delavec-ucitelj je stvarnik nove civilizacije

Nasvet Cesare, New York.

Delavec, ki se zaveda, da je delavec, ki VE, kakšna je razlika med razredi, ki pravilno pojmuje RAZVOJ ČLOVEŠTVA, in ki je poleg tega še ČLOVEK, ki RAZUME svoje brate v delavnicih in rudnikih, je lahko SPOSOBEN učitelj in GRADITELJ NOVE UREDBE. On je PIONIR, ki pripravlja ljudske množice V ZRELOST ZA SOCIALIZEM.

CILJI IN NALOGE ANGLEŠKE DELAVSKE STRANKE

Berlinski časopis "Svetovno-gospodarska korespondenca" je meseca junija v eni svojih številk objavil sledenči članek o vladni angleški delavski stranki, ki ga prinašamo v prevodu našega ljubljanskega poročalca.

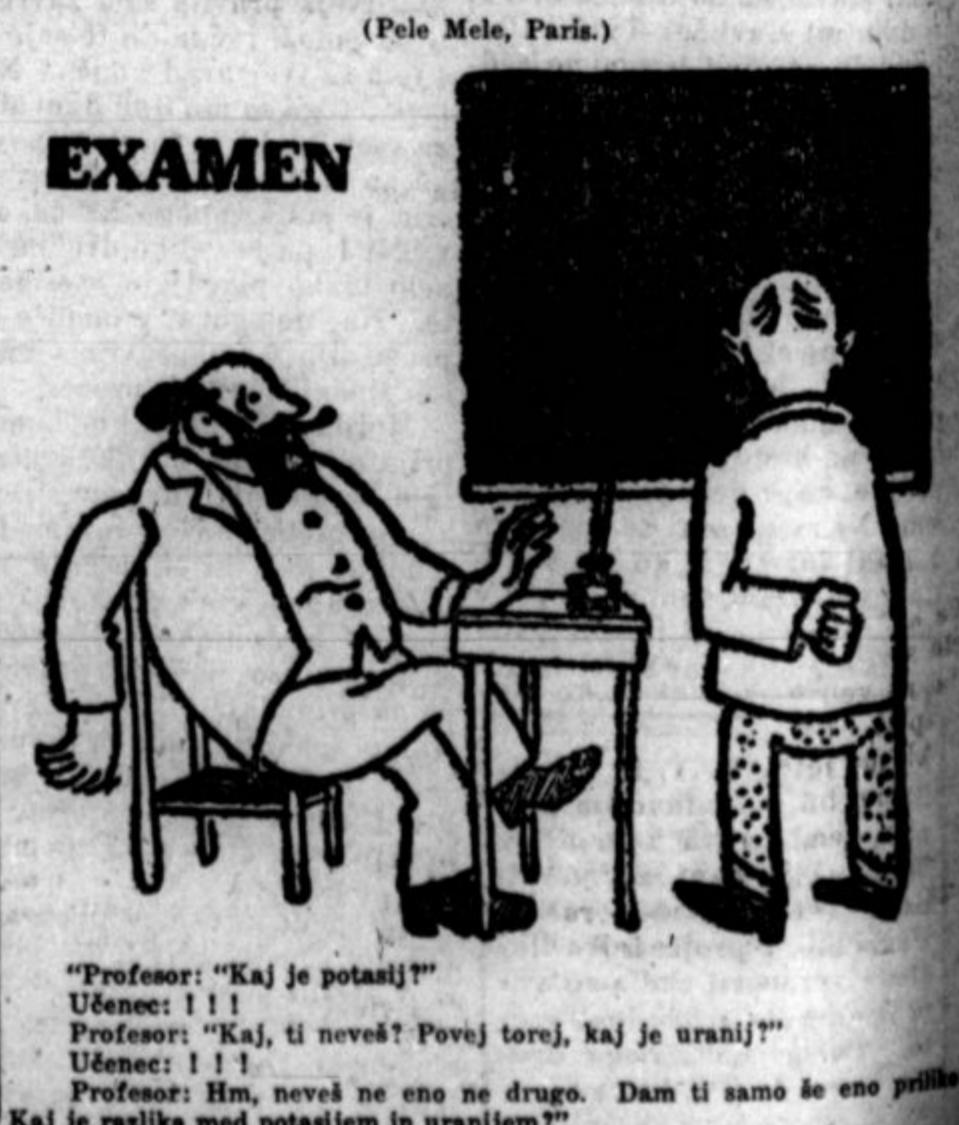
"Veliki volilni uspeh je dovedel angleško Delavsko stranko do viade. Ramsay MacDonald je že drugič sestavil svojo vlado iz samih članov Delavsko stranke. Ce se vprašujemo o važnosti tega dogodka, potem se nam odgovor pojavlja sam od sebe: očividno je, da je se stava vlade po Delavski stranki velik porast moči delavskoga razreda. Da se izvede program, je treba oblasti. Tako je s tem ustvarjen eden glavnih pogojev, da Delavsko stranka ne razpolaga z absolutno večino v parlamentu ter je radi tega navezana tudi na glasove drugih strank. Dejstvo je tudi, da delavsko stranka ni dobila mnogo več glasov pri volitvah kot jih je dobila konzervativna stranka. Da je vzlizel temu dobila več mandatov, je vzrok v angleškem volilnem redu s takozvanim trobridnim (trokotnim) sistemom. Z drugo strani pa se pojavčava zmaga delavsko stranke s tem, da je šla v volilno borbo kot socialistična stranka. V prejšnjih časih so ocitali delavski stranki, da je puntarska, da ima "socialistične" namere, zdaj pa je sama nastopila kot socialistična stranka. Seveda je jasno, da se bo cilj preobrazbe sindikatov, da se bodo storila do volitve, marveč bo po prevzemu oblasti delala z obema rokama. Najprej gre za zunanjopolitično nalogo, ki jo hoče MacDonald rešiti v smeri internacionalnega sporazumevanja. Upostavitev odnosov s sovjetsko Rusijo, ki jih je konzervativna vlada prekinila, uredivite angleško-ameriški odnos, radi oboroženja na morju, izpraznitve Porenja— to so najbolj važne naloge angleške zunanjopolitične politike, katerim bo vsekakor najbolj kos pravila MacDonalda. Ali bo imela srečne roke pri ureditvi odnosov med Angleško in angleškimi kolonijami—tega se ni mogoče reči. Prva MacDonaldova vlada je že zahtevala v tem pogledu n. pr. rešitev indijskih in egiptovskih vprašanj. Težko pa je pri reševanju teh kolonialnih vprašanj so vsekakor tudi danes še velike, ker angleške množice niso pravljene za kakšne radikalne spremembe, z druge strani, pa množice tudi niso še zrele, da bi ta vprašanja—zlasti kar se tiče Indije—bila rešena.

Tudi v notranji politiki bo imela delavsko vlada mnogo posla, da odstrani pogreške, ki jih je pustila meščanska razredna politika konservativne stranke. Za čas vladanja konservativcev je porasla brezposelnost, poslabšala se je podpora brezposelnim, a produktivna podpora brezposelnim je popoloma odstranjena, zmanjšane so podpore za splošno zidanje stanovanj in trošarine in carine so povečane. Podaljšan je delavnik rudarjev, odbito ratificiranje washingtonske konvencije o 8-urniku, reakcionarni zakon o strokovnih organizacijah je znatno omogočil pravice sindikatov, državnim nameščencem in uradnikom je onemogočeno sodelovati pri strokovnih kongresih, politično delovanje sindikatov pa je posebno otežkočeno. Ta bo morala ta vlada najprej

odstraniti reakcionarne zakone glede uredbe konservativne vlade, državnega uvoznega monopola, upovstati svobodo sindikatov, za žito in druge življenske potrebsčine, kontrole monopoliziranih organizacij, pomagati pri zidanju malih stanovanj—ker so konservativci podpirali samo zidanje sindikatov na strani, marveč da ustavitev splošnega eksistenskega minimuma in uvedba državne pomoči družinam. Poleg upovstave produktivne pomoči brezposelnih in razširjenja šolske obveznosti do 15. leta (z državno pomočjo siromašnim staršem) se bo vladavila tudi v programu Delavsko stranke, ki je še vedno uplatiti—vsaj za prvo dobo—predvsem raditev, ker za njihovo izvedbo manjka vrednost v parlamentu. Kljub temu pa bo Delavsko stranka—pa dasi tudi se bo moral za enkrat še odreči izvedbe gornjih zahtev—lahko mnogo storila za napredovanje svetovnega miru in za dvig delavskoga razreda. Enako važno je prodiranje v državno upravo in razširjenje ter zavarovanje moči Delavsko stranke. Ves politični in gospodarski potovanj, ki je stranki in sindikatom naročoval cilje, ki so se da sedaj še daleč od končnih socialističnih ciljev, se bo le težko kaj spremeni v doglednem času. S spremembami materialnih podlag pa se prebujajo sile, ki streme naprej in ki v velikih množinah vzbujajo voljo za hitrim ozivovorjenjem socialističnih zahtev. In ce sedaj obstoje znotraj Delavsko stranke velike napetosti, je položaj vendor tak, da narekuje brezreformna davkov: povišanje pogoju dalekosežne komprobavka na dedičino, nadaljnja mise."

TEŽAVE ŠOLANJA

(Pele Mele, Paris.)

EXAMEN

"Profesor: "Kaj je potasij?"

"Učenec: !!!"

"Profesor: "Kaj, ti neveš? Povej torek, kaj je uranij?"

Socialni ideali

(Nadaljevanje.)

Fourier.

Medtem ko so pristaši St. Simonove šole idealizirali v Parizu, se je pojavil drugi socialni filozof v Besancetu v Franciji. To je bil **Charles Fourier**, sin bogatega trgovca, ki je sam postal trgovec. Baš trgovina ga je načela misliti, ko je spoznal, da je v trgovini tako malo resnice—in da se je treba vedno lagati. Trgovska špekulacija, ki uničuje dobra živila samo zato, da obdrži visoke cene in pridobi na dobičku, je Fourierja silno potri. Hotel je bil pošten in pravičen v trgovini, pa ni mogel.

Fourier je podeloval po starših 100,000 frankov, tedaj pa je izbruhnila revolucija in izgubil je vse svoje premoženje. Nato je bil navaden trgovski komij. Vse to je toliko vplivalo nanj, da je z vso vremem začel iskati "absolutno resnico in absolutno rešitev človeške družbe". Njegove socialne ideje so bile precej pomešane z vero, zaključil pa je, da "prava resnica je v naravi, ki je dana od Boga in vso laž in nesrečo človeštva je začrnila civilizacija, ki je odtegnila človeka naravi". Človeštvo pa bo rešeno, če se "podružuje družine in gospodarska podjetja in družba si deli produkte prvič po delu, drugič po talentu in tretjič po vloženem kapitalu".

Njegova formula je torej bila nekaka komunizacija zemlje in družinskega življenja, ni pa bil za podružljevanje produkcije; privatni kapital bi se vedno imel veljavno. To je Fourierja seveda spravilo v kontradikcijo, iz katerih se je izmotaval na razne načine in naposled, da dokaže trdnost svojega sistema, je organiziral (1832) družbo za praktično eksperimentiranje. Dobil je več bogatih pristašev, ki so mu dali na razpolago velika posestva. Začeli so postavljati velik "komunalni dvor" s stanovanji, hlevi, cerkvijo, gledališčem, skupno obednico, pralnico itd., v katerem bo prostora za 400 družin. Vse so si dobro zamisili: skupno upravo, skupno delo, komfort za vse, kruh se peče za vse, otroci se vzgajajo in uče skupaj—skratka v takem "komunalnem dvoru" je imel biti pravi raj. Toda eksperiment je padel v vodo. Med delom je zmanjkal denarja, posoditi ni hotel nihče in takoj je ostalo vse le napol izvršeno. To je potroš Fourierja, da ni več misil na nove poskušnje.

Robert Owen.

Dočim so socialni reformatorji na Francoski teorizirali in gradili svoje idealne formule le na papirju, je v tisti dobi—po francoski revoluciji—živel v Angliji mož, ki je svojo filozofijo prvi praktično izvajal. Ta mož je bil **Robert Owen**, po poklicu fabrikant. Imel je tekstilno tovarno v Newtonu, v kateri je delalo do 2500 delavcev.

Owen se ni brigal za teorije, dasi je bil po mišljenu goreč materialist in humanist. Veče je popolnoma izključil iz svojega življenja. Človek mu je bil produkt materialnih in socialnih razmer in če se večini ljudi slabo godi, je kriv tega **družabni red**, ki je slab in krivljen. To je bila njegova temeljna filozofija, ki je bila prava in katero je kasneje Marks znanstveno ugotovil. Njegov princip je bil, da je treba ljudi umno, pametno vzgojiti, nakar si bodo izboljšali in razvili dobre gmojne razmere, v katerih postanejo ljudje sami dobri in plemeniti.

Kakor vidite, je bil to dober in zdrav princip. Izmed vseh utopikov in sanjačev do tega časa je Owen prvi prišel na dobro,

Predaval IVAN MOLEK

v klubu štev. 114 J. S. Z. v Detroitu, Michigan, 12. januarja in v klubu štev. 1 J. S. Z. v Chicagu, Illinois, dan 25. januarja 1929.

praktično misel. In čim si je utrdil to načelo, je šel takoj na delo.

Začel je pri svojih delavcih. Videl je, da so grozno zanemarjeni in nevedni. Stanovali so v grdin, nezuravni bajtan. Najprej je ga podretti baje in postaviti lične hišice za vsako delavsko družino; okrog hišic so bili vratički. Nato je odpravil otroško delo in skrajšal delovni čas ter zvišal plače, kolikor mu je dopuščala konkurenca z drugimi tovarnari, da ne propade. Ko je torej izboljšal delavcem gmojne razmere, jih je začel izobraževati. Delavci so mu bili hvaljeni in so radi sprejeli njegove nauke. Odpril jim je čitalnico in šolo. V nekaj letih jih je precej izobrazil. Nato je svoje delavce organiziral v konzumu nakupovanja živil. Owen je bil prvi zadružar in začetnik delavskega zadružništva. Ustanovil je podporno organizacijo za bovine in invalide in vodil je protialkoholno kampanjo. Tako je Owen v nekaj letih izvedel tako temeljne socialne reforme med svojimi delavci, da je bila njegova tovarna ena sama velika družina. V njegovi predilmici je vladal najlepši mir.

Robert Owen pa ni hotel ostati samo pri svoji tovarni. Svoje reforme je hotel razširiti na vso deželo. Publiciral je spise o svojem eksperimentu in pozival druge fabrikante, naj ga posnemajo. Skušal je dosegči tudi za konodajo in agitiral je za skrajšanje delavnika na 10 ur. Takrat so na Angleškem delali po 12, 14 in celo 16 ur dnevno. Naredil je tudi načrt za državno uposlevanje brez posebnih delavcev v posebnih, komunistično urejenih kolonijah na zadružni podlagi. Kmalu pa je princip teh zadružnih kolonij razširil na vso deželo in si zamisli zadružni sistem produkcije za vso družbo. Pri tem pa je neprestano eksperimentiral v praksi. Leta 1830 je v Londonu ustanovil "banko dela" ali kakor jo je sam nazval "Labor Exchange". Ta ustanova je bila zelo zanimiva. Vsak delavec, ki je naredil kak produkt, ga je lahko nesel v to banko in tam je dobil potrdilo, da ima v banki toliko in toliko delovnih ur kredita. Owen je namreč določil, da se vrednost izdelka meri po času dela. S tem potrdil je delavec vzel iz banke izdelek enake vrednosti drugega delavca, ki ga je potreboval. Na ta način so delavci izmenjvali svoje proekte brez denarnega posredovanja in dobinka. Stvar seveda ni uspela, ker so se mogli poslužiti tega sistema le nekateri rokodelci, npr. le tkali, ki sami izgotovijo in lahko premikajo svoj izdelek, kot čevljariji, krojači, mizarji itd., ni pa mogel zidar nesti hiše v banko.

Vse to je Owen delal od leta 1820 do 1840, torej v dobi, ko je vladala v splošnem največja reakcija. Njegove ideje in poizkušnje so doble tak sloves, da so radovedneži iz vseh dežel romali v Anglijo gledat njegovo tovarno. Hotel je organizirati velike zadružne kolonije, to pa so mu preprečili njegovi nasprotniki. Vsi tovarnarji so bili proti njemu in ga pobijali, kjer so le mogli. V parlamentu ni dosegel nič in zaradi njegovih svobodomiselnih in materialističnih nazorov ga je silno napadala tudi angleščanska duhovščina. Kljub temu je vodil boj, dokler ni leta 1858 umrl v visoki starosti 87 let.

Robert Owen predstavlja prehod iz utopije v znanost in reševanje socialnih problemov. Mnogo njegovih dobrih idej je bilo uresničenih v angleški socialni zakonodaji, največ pa v delavskem zadružniškem gibanju, ki se dares lepo cvete na Angleškem.

(Dalej prihodnjic.)

"Kdo jo bo pa v bodoče imel," sem skromno vprašal. "Vi že ne!" Nekaj češki je spoznalo resnost položaja, pa so nam pojasnile, da se konvencija začne zopet jutri ob osmih. "Košči čakam," je rekel domični Cikačan, da se začne, kajti jutri se bo — — "No, — kaj boš spet začel," ga je pokarala Žena.

"Ti presneta konvencija, da bi je že bilo konec!" se je raznudila druga, in med nas je prislo dolgočasje. Ljudje vabilo, da se bi malo poveselili, pa se takole spričkamo in nihče nič ne lega.

"En listi progresivcev so bili, Cainkar za predsednika, Kuhej (So. Chicago) za podpredsednika, M. J. Turk za gl. tajnika, Gradišek za bolniškega tajnika, Zevnik za upravnika publikacij, Fr. Somrak za predsednika gospodarskega odbora, Jacob Stonich (Los Angeles) in Wm. Sitter (Cleveland) za člena tega odbora, John Underwood za predsednika porotnega odseka in Sragal, Sepič, Štefančič in Kotar za ostale porotnike, za nadzorni odbor pa, Fred Malgai, predsednik, in Fr. Vidmar (Chicago) ter Konte (Lorraine, O.) člena.

Za okrožne zastopnike je lista SNPJ. priporočala, za I. distrikta Geo. Smrekaria (Penn.), za II. John Lokarja Jr. (Collinwood), za III. Frank Kluna (Minn.), za IV. je bil predlagan Frank Leksha (Kansas), in za I. Peter Geshel (Colo.). Progresivci pa so predlagali, za I. distrikta, M. Buzjaka, za II. A. Rupnika (Collinwood), za III. Spacéka, za IV. Vodovnika (Minn.), in za V. Klopčiča (Wash.).

Razen teh je bilo priljivo število neodvisnih kandidatov, ki pa niso prišli pri glasovanju do nikake veljave. Eden delegat, ki je na sejah le poredkom govoril, mi je dejal, da so se konvencije SNPJ. tudi v tem oziru modernizirale. "Prav je, da se skupine trudijo, kdo bo kandidat, kajti povprečen delegat vendar zaupa skupini bolj kot posamezniku. In končno, za kandidate skupine je skupina odgovorna, medtem ko je samostojen kandidat brez kontrole in vsed tega le sam sebi odgovoren." A bila so tu do zelo protivna mnenja.

Začele so se volitve takoj po odmoru. Torej je bila progresivna lista razdeljena o pravem času. Delil jo je zdrževalni Vidmar (Čikačan) ter trije ali štirje komunisti. Mislim, da je bila tiskana pri Bergerju, kajti pri njemu je bil ves čas head-quarter vsega hudega, kar se je dogajalo na konvenciji.

Urednik mi je nedavno pisal: "Vsaka stvar je v Ameriki že malo časa lepa. Daj kmalu končati s svojimi vtiši, da bomo dali čitateljem v tistih kolonah kaj drugega." Preje me je silil, da naj pišem, in jaz zavriali cele ure, potem pa pride s takim pismom, če, nehaže, kdo te bo poslušal! Zato sem zadnjih obljubil, da bom nehal v tej številki. Se nekaj vtišov o volitvah, pa bom zavriali, dasi bi imel še veliko povedati.

Predsednika smo volili najprvo. Na eni strani Cainkar, na drugi Garden. Garden je dobil med članstvom vsled svojih aktivnosti in pa stavnih razprav, ki jih je imel v glasilu, velik ugled. Na konvenciji jih ni bilo malo, ki so ga hoteli spoznati. Dobili so priljivo kmalu, kajti Garden se je oglašal prve dneve konvencije zelo pogosto "za besedo". Ima navada, da govori počasi in z velikimi preslenji. Naj mi zameri ali ne, on je vsled te svoje "hibe" izgubil precej glasov.

Vzlič temu, sto članov konvencije je glasovalo zanj, bil je častno poražen. Agitacija proti njemu je bila velika, razen

brez uspeha. Črtali so iz svoje glede koliko je sposobnejši od liste tudi Kobala, vzrok pa mi onega v uradu. Večina 29 glasov je bila v tem slučaju zelo majhna. Bila bi še veliko manjša, če bi sploh bila večina, ako bi odbor za pregled dela glavnih odbornikov manj izbiral Blaža za tarčo in manj poročal o Kobalovi turi, pa toliko več o predsedniku, ki je glava v uradu in v upravnem odboru.

Za podpredsednika sta bila izvoljena oba kandidata jednotne liste. Velika napetost je vladala pri volitvah gl. tajnika, kajti oba sta bila močna in pri tem se je imelo odločiti, kako bo pihal veter v glavnem uradu in s tem tudi v jednotni bodoči štiri leta. Zmagal je Vider s precejšnjo večino, in ko je bil naznjan rezultat glasov, je napravila konvencija Vidru ovacijski, ki je prihajala delegatom od srca, ne "iz poli tike".

Za bolniškega tajnika je prodrl z luhkoto Blaž Novak. Mandat blagajnika je dobil ponovno Vogrich, ki je razen Cainkarja najbrž eden najboljših politikov, kar jih je imel progresivni blok na svoji listi. Lšče priložnosti in jih študira, predno začne argumentirati za ali proti, ob enem pa igra na harfo nepristranosti. Vogrich se ni večini še nikoli zameril. Ko je bil izvoljen, se je zahvalil za zavpanje, in dejal, da mu je žal, ker je moral kandidirati proti Medvešku, toda nekje mora delati za svoj kruh. Dejal je, da je Medvešek ravno tako ali pa še bolj sposoben kakor on, a tudi on bo storil v korist jednotne v bodoče kakor dozajdaj kolikor bo največ moč. Zapisnikar je Vogrich se izjavil glede Medveške zelo spremenil, da ji je smisel čisto preokrenil. Ker to že omenim, naj rečem še to, da se mi konvenčni zapisniki nič kaj ne dozajdejo. Kobal je svoje sicer zelo lepo bral, ne pa pisal. Zelo jih je barval po svojem okusu. Zapisal je celo, da je bil sprejet predlog, ki niti podprt, niti bil, nikaj še, da bi konvencija o njemu glasovala.

Vse druge odbore so bili izvoljeni kandidatje jednotne liste in pa kandidat progresivne liste Klopčič, s katerim si pa niso opomogli, kajti on je brez uspeha. Črtali so iz svoje glede koliko je sposobnejši od liste tudi Kobala, vzrok pa mi onega v uradu. Večina 29 glasov je bila v tem slučaju zelo majhna. Bila bi še veliko manjša, če bi sploh bila večina, ako bi odbor za pregled dela glavnih odbornikov manj izbiral Blaža za tarčo in manj poročal o Kobalovi turi, pa toliko več o predsedniku, ki je glava v uradu in v upravnem odboru.

Začeli so se volitve takoj po odmoru. Torej je bila progresivna lista razdeljena o pravem času. Delil jo je zdrževalni Vidmar (Čikačan) ter trije ali štirje komunisti. Mislim, da je bila tiskana pri Bergerju, kajti pri njemu je bil ves čas head-quarter vsega hudega, kar se je dogajalo na konvenciji.

Urednik mi je nedavno pisal: "Vsaka stvar je v Ameriki že malo časa lepa. Daj kmalu končati s svojimi vtiši, da bomo dali čitateljem v tistih kolonah kaj drugega." Preje me je silil, da naj pišem, in jaz zavriali cele ure, potem pa pride s takim pismom, če, nehaže, kdo te bo poslušal! Zato sem zadnjih obljubil, da bom nehal v tej številki. Se nekaj vtišov o volitvah, pa bom zavriali, dasi bi imel še veliko povedati.

Predsednika smo volili najprvo. Na eni strani Cainkar, na drugi Garden. Garden je dobil med članstvom vsled svojih aktivnosti in pa stavnih razprav, ki jih je imel v glasilu, velik ugled. Na konvenciji jih ni bilo malo, ki so ga hoteli spoznati. Dobili so priljivo kmalu, kajti Garden se je oglašal prve dneve konvencije zelo pogosto "za besedo". Ima navada, da govori počasi in z velikimi preslenji. Naj mi zameri ali ne, on je vsled te svoje "hibe" izgubil precej glasov. Vzlič temu, sto članov konvencije je glasovalo zanj, bil je častno poražen. Agitacija proti njemu je bila velika, razen tega ima kandidat, ki je že v uradu, veliko boljše šanse, kot pa njegov protikandidat, ne-

Oglasite priedbe podpornih društev, klubov JSZ. in kulturnih ter vseh drugih naprednih organizacij v "PROLETARCU".

Vsakovrstne tiskovine izdeluje

ATLANTIC PRINTING & PUB. CO.

2656 SOUTH CRAWFORD AVE., CHICAGO, ILL.

PROLETAREC

se tiska v naši tiskarni.

Znani so nam ljudje,
ki so marljivo hrаниli dolga leta, pa so svoje prihranke zgubili radi neopreznega vlaganja.

Zakaj ne bi upoštevali naših nasvetov in vložili svoje prihranke v sigurne investicije? Na razpolago smo jimi vedno, kajti to je naša naloga.

Kaspar American State Bank

CHICAGO, ILL.

1900 BLUE ISLAND AVE.

KONVENCIJE NAŠIH PODPORNIH ORGANIZACIJ IN "BLOKI"

PISE MIHAEL PLEŠE.

HANS KIRCHSTEIGER:

POD SPOVEDNIM PEČATOM

(Roman, poslovenil E. K.)

(Nadaljevanje).

Da, to bi bilo zmagovalje! Kako bi pa del škof iz vmišljene bogoravnosti in vsegavostni v človeško ničemurnost, ako bi sedaj dejal: "Ali poznam zapeljivec? Da, da, prav dobro ga poznam, vse bolje nego Vi, ki sodite ljudi samo po videzu, a ne po značaju. Zapeljivec nedolžne Anke je Vaš ljubljene, ki ste mi ga poslali, da naščuje občino proti župniku, ki ste ga poslali v Gospojno, da bi napravil tam iz dobre, jasnogledne občine same dobre ude Vaše stranke brez lastne volje, da bi zatrl naravnega duha z rimskim farjevstvom in onemogočil hudobnega svobodomiselnega župnika." Ta svetohinski Rimljanc je tisti zapeljivec, ki ga hoče poznati Vaša škofovska milost za vsako ceno. Zato bi Vas prosil sedaj prav resno za dobrega kaplana. Ako mi zaupate mojega starega tovariša Oettingera, Vam jamčim, da boste za leto dni vreden župnije."

Ali usta, ki so hotela ravnokar govoriti, so se stisnila še močnejše, zobje so se zagrebli v ustnice, jasni izraz lica se je izpremenil v bridko bolečino, glava se je sklonila na prsi, roki sta obviseli brezmočni ob telesu in prsti so mehanično delali, kakor da hočejo, raztrgati mrežo, v kateri je vjet njih gospodar. Mraz je izpreleval tresoče se telo župnika, ki se je komaj držal na nogah, njegovo oko je pa gledalo kakor obupano škofa, ki si vzliz s svoji vsegavednosti ni mogel razložiti tega prizora.

Velika, prevelika je bila izkušnjava, da bi odpril škofu oči s tistimi besedami in tako odpravil hudobneza iz svoje hiše, ljubi občini pa obranil mir.

Ali o pravem času se je spomnil, da je duhovnik, ki mora žrtvovati lastno življenje, preden bi prelomil sveti spovedni pečat. Sedaj je izkušnjava premagana, a tudi škof je prepričen o župnikovem grehu.

"Se enkrat Vas vprašam, ali poznate zapeljivec?"

Skoraj brezglasno so dihnila izsušena župnikova usta: "Ne."

Sedaj je stopil škof, visoko vzravnal, proti župniku. Oči v sveti ogorčnosti uprte nanj, je bil videti, kakor da vidi zakrnjenemu grešniku do dna duše in s takim glasom, kakor bi sam Bog na sodni dan govoril s prokletimi, je zagrmel: "Ako ga Vi ne poznate, hudodelca, ki zapelje najprvo mater, sedaj pa zlorablja svoje lastno dete v mesnem poželjenju. Vam moram povediti jaz, jaz, škof, ki mu je Bog zaupal skrb za neumrjoče duše: Vi, Vi ste tisti morilec duš! Da imam krvosramnika med svojim duhovništvo, to je najbridejše, kar je moglo zadeći moje dobro srce. Od liberalnega duhovnika, kakšen ste Vi, seveda ni bilo pričakovati nič drugega."

Nenadno draženje v želodcu je prekinilo škofovo propoved. Celo prečastiti gospod tajnik je kaznal s svojo skledo.

Ali je zadel strela tla pred župnikom, da je strel predstavil kakor brez duha in da ni zalučal obožbo, zavedajoč se svoje neodlžnosti, tožitelju v obraz?

Ne, strela ni udarila pred njega, marveč zadel ga je samega. Spovedni pečat je bil tisto žezele, ki je naravnalo strelo nanj. Čutil, je kakor bi se zadrl širok žebel v njegovo čelo, in s topo ostje se zagrebel v možgane, pa jih trgal. Že ni več slišal kratkih besed, ki jih je pravil škof tajnik: "Samostan bosih spokorjencev. — Zapoved očetu priorju — vaje, pokora — izpreobrnitev."

Nič ni vedel, kako je prišel iz razkošnih škofov soban na dvorišče. Le, ko je šel mimo številnih častnomeničanskih diplomov, je gledal v odsotnosti duha na steno in tedaj mu je lezel na vest težki greh, da je pozabil naročiti županu, naj imenuje škofa za častnega meščana, kakor se godi po drugih občinah.

Nič ni vedel, kako je prišel na voz, ki je driral po kamnenem tlaku. Vsaki sunek ga je močno bolel v glavi. Ali na srčo je bila ta vožnja kratka. Ko je moral izstopiti, mu je odleglo. Ali vidi zopet svoje ljube hribe? ... Toda gore so se izpremenile v visoke zdovje in namesto veselih ljudi je opazil dva menila, ki sta zapire samostanska vrata za odhajajočim vozom, dočim je na strani škof tajnik važno govoril z mračnim očetom priorjem.

Mehanično je sledil suhemu možu z rumenim obrazom. Slišal ni, kaj je dejal. Tudi klijuča ni slišal, katerim se je zaprla celica; v nezavesti se je zgrudil.

Menda je dolgo ležal tako. Ko se je končno prebudi, je čutil bodečo bolečino v glavi. Bilo je temno kakor v grobu. Zeblu ga je in udje so ga boleli. Obrnil se je, pa se čudil, da je postelja nočjo tako trda in pokrivalo tako raskravo. Doma torej ne more biti. Nemogoče. Ta zatolik zrak ne prihaja s planim. Misil je in misil — polagoma se mu je vračal v spomin zadnji dan.

Premišljanje ga je močno bolelo, a vendar ni bilo drugače. "Krvosramnik ste," je dejal škof; in kako strašno ga je gledal! Zajak se vendor ni branil? — Da — res — spovedni pečat! In glava je zopet udarila ob trdo ležišče. — Ali kje je sedaj? Celo uro mu je mučilo to vprašanje možgane. Tedaj je zaslišal zvonček, tako tenak, kakor doma mrtvaški zvon. Kako dobro bi bilo sedaj ako bi ležal tukaj kakor mrljic.

(Dalje prihodnjic.)

Kmalu je zaslišal pri vratih klopotanje težkih sandal. Še nekoliko jih je prišlo, potem je bilo vse mirno. Ali ne dalec se je zglasilo enakomerno petje. Sedaj je izpoznał — polnočno molitev menihov. Hvala Bogu, v sveti hiši je, božji bližini. Tudi on je začel moliti. Saj Bog ne zapusti nikogar, kdor mu zaupa. Tudi njemu pomaga proti škofovemu očitanju, tudi njega povede nazaj med njegove gore, k ljudi občini. Zaupno je molil, dokler ga ni objelo krepilno spanje z močnimi rokami.

Ze davno prej je pa molil tudi škof; klečal je pred srebrnim razpelom na blazini iz rdečega baržuna z zlatimi čopi. Prelival je solze, moleč za izpreobrnitev hudega grešnika. Končno je zapel Bogu hvalo in slavo, da je dal v svoji ljubezni ubogemu škofu dobro, marljivo, mlado duhovništvo, ki popravi pohujšanje, izhajajoče od starih grešnikov. Zlasti je škof hvalil Boga za ljubega gospoda Avguština Grosa, ki ga ne bi dal za deset drugih duhovnikov. Dasi je zločin enega duhovnika grozovit, je vendor božja milost še večja. Dal je škofu z mladim, svetim duhovnikom orodje, s katerim lahko popravi pohujšanje.

In dočim je pozabljal župnik Hercog v samostanu svoje bolečine v spanju, je bil že na potu v Gospojno dekret:

"Gospod Avguštino Grosu!"

Prečastiti škofijski ordinariat je sklenil, admirati Vas za dobo odsotnosti gospojinskega župnika kot upravitelja in spiritualibus et temporalibus.

Sočasno dobivate jurisdikcijo za gospojinsko župnijo et tempus officii."

Hvala žezeznici, ki je bil poskrbel župnik, je bil dekret že v rokah novega upravitelja, ko je župnik drugega dne zmanjšal domovino, gledajoč skozi malo, zamreženo okno. Bil je menda že dolgo dan, dasiravno je bila svetloba v celici še zelo medija. Tem glasneje je odmeval mestni šum v plašljivo tihu celico.

Bil je torej zadnji čas za sveto mašo. Toda vrata so bila zaprta. Trkal je, ali noben korak se ni približal. Potprežljivo je vzel brevir in je molil. Tudi ta ura je minila in nihče ni prišel. V samoti, katere ni bil vajan, je še jasneje ozivel spomin na pretečeni dan. Zalosten je sedel za malo mizico, ki je bila poleg edinega stola in deske z vrečo pepera namesto blazine in s starim, prostim pokrivalom, edino pohištvo. Samo na črnkasti, mračni steni je viselo edino razpelo z bedno podobo Kristusa, ki je iz stoterih ran izlival črno kri.

Zupnik ni mogel več mirno sedeti; ali s petimi koraki je prehodil svojo ječo od vrat do okna. Tam je obstal. Močni, debeli zidovi so še bolj stiskali njegove občutke. Skozi malo okno je videl komaj nekaj temotnega neba, izpod katerega se je vlekel dim iz visokega tovarniškega dimnika, kakor črni privesek repate zvezde. Ven, proč od tod, v domovino, med hribe! Proč od teh božjih hlapcev, k ljudem, h kristjanom! Tako močno mu je utripalo srce, da je preslišal, ko so se napsodled odpriali vrata in sta vstopila dva menila. Šele klopotanje sandal, ki so bile na golih nogah, ga je zdramil. Zoper dva menila. Starejši, z bliščimi očmi, je bil oče prior, ki mu je predstavil drugega žebelega sobrata, prečastitega patra Gabriela, ktor izpovedovalca in vodjo duhovnih vaj.

"Rad bi sedaj čital sveto mašo in potem odpotoval domov," je rekel ponizo župnik. "Mašo čitati?" se je začudil pater prior. "Ali prečastiti ne veste, da Vas je prečastiti gospod škof suspendiral a sacris? Sicer pa je popolnoma odvisno od Vas, ali bodete še kdaj brali mašo in kdaj zapustite naš samostan. Sedaj bodete imeli pred vama tukaj mesec dnuhovne vaje, kakor je zapovedal prečastiti. Ako priznate tedaj skesan svoj greh in prosite ponizo škofa za odpuščanje, Vam bode gotovo milosten. Svetujem Vam pa, da priznate kar sedaj svojo krivo, pa pojdem takoj k prečastitemu in poprosim za Vas."

"Saj vendor nisem zagrešil ničesar."

"Laž! Vam ne pomaga. Škof ve vse. Povrni se k njemu, ki je dober pastir, kakor izgubljena ovca, da ne občutite njegove strugosti. Pa še nekaj: Ali imate pri sebi denarja, da pokrijete stroške, ki jih ima naš samostan z Vami?"

Zupnik je potegnil iz žepa mošnjo, v kateri je bilo nekaj nad sedem kron pa — povratni vozni listek.

"Radi mene ni treba samostanu delati nobenih izdatkov; odidem takoj, kajti da duhovne vaje sem prav sedaj najmanj razpoložen."

"Na škofovo zapoved ostanete tukaj; koliko časa, to je odvisno od Vašega priznanja, kakor sem že omenil. Ti pa, moj sin," je dejal debelemu menihu, "začni s Tvojo svestjo službo."

Prior je odšel, menih pa je začel župniku citati iz duhovne knjige, čeravno ga je prosil, naj se ne trudi zaman, ker čita lahko sam doma.

Opoldan je prinesel samostanski brat s prav umazanim predpasnikom kosilo, obstoječe iz fižola in krompirja. Skozi odprtva vrata so pa prihajale dišave jedi, ki so izdajale, da so imeli menihu sami boljše grizljaje v refektoriju na mizi.

Stirikrat na dan je prihajal vodja duhovnih vaj in vsakikrat je čital po celo uro iz svoje knjige, in sicer vedno o nečistosti.

Prvemu dnevu jetnišča je sledil drugi, pravemu tednu drugi, končno je bil mesec poln, ali zakrnjeni grešnik še vedno ni priznal, kar se je hotelo.

(Dalje prihodnjic.)

Konvencije naših podpornih organizačij in "bloki"

PISE MIHAEL PLEŠE.

Konvencije naših podpornih organizacij v prošlih letih so postale zelo važne tarče za gotevne ljudi, ki streme dobiti v njih premoč in jih potem voditi po svoji volji za svoje interese, neglede koliko bi to škodovalo interesu članstva pri zadetih podporne organizacije ali koliko bi se oddaljili od programa, ki ga zastopa in izvaja.

Danes ni nikaka novost, in se manj tajnost, da so nastali "bloki" tudi v podpornih organizacijah. Struje v organizaciji nastanejo, ako članstvo ni enotnega mišljenja. Ako je vse članstvo npr. katoliško, bodo razlike med strujami majhne, in se bodo grupirale le okrog posameznih oseb, ne pa okrog različnih programov. Ce je članstvo mešano, bo to dobilo tudi svoj odsev na konvenciji. Dokler je bila SNPJ, organizacija striktno svobodomiselnih članov s socialističnim naziranjem, so bili eventualni boji na konvencijah največ med posamezniki in radi njih. Ko se jih začeli pridruževati poznejne tudi katoličani, konservativci, narodnjaki itd., so ta svoja mišljenja prinesli v eni ali drugi obliki tudi na konvencije. Vmes pa izrabljajo situacijo koristovcem, ki ribarijo v kalnem in iščemo opore.

Zamislite se v tole čudno situacijo: narodno-klerikalci in "progresivi" imajo SKUPNI INTERES, da se SNPJ "otres socialistične mašine"! Prvih je vedno na vojni nagloma širilo komunistično gibanje, ki predstavlja danes močno organizirano skupino. Na konvencijah HBZ in SNPJ, nastopa v "bloku" pod progresivno, ali pa pod radniško firmo. Rada bi dosegla večino, pa išče zavezne, ki v tem nezadovoljni, ker jim več načini.

Med hrvatskim delavstvom se je po vojni nagloma širilo komunistično gibanje, ki predstavlja danes močno organizirano skupino. Na konvencijah HBZ in SNPJ, nastopa v "bloku" pod progresivno, ali pa pod radniško firmo. Rada bi dosegla večino, pa išče zavezne, ki v tem nezadovoljni, ker jim več načini.

V SNPJ, prevladuje že od njene početka delavski duh socialistične šole. SNPJ je organizacija, ki je zastopal delavski taktiko tudi v praksi. Njeni pionirji so bili izvezbani v delavskem gibanju že pred ustanovitvijo Jednote. Mnogi izmed njih so si dobili skusenja za organizacijsko delo v industriji v starem kraju in vsled tega je bilo njihovo delo trdnejše in je lagile prestalo krize kakor pa so jih gibanja, ki niso bila toliko trdna.

SNPJ je danes močna v članstvu, imovini in prestižu — do stopnje pa so jo priveli oni, ki so verjeli v njeno načelo.

Starejši, z bliščimi očmi, je bil oče prior, ki mu je predstavil drugega žebelega sobrata, prečastitega patra Gabriela, ktor izpovedovalca in vodjo duhovnih vaj.

Taka SNPJ, gotovim skupno danes ni povoljni.

Ni bil moj namen, da pišem o prošli konvenciji SNPJ, kajti neno delo je zabeleženo v uradnih zapisnikih, toda ker so o nji in posameznih incidentih prečastiti. Ako priznate tedaj skesan svoj greh in prosite ponizo škofa za odpuščanje, Vam bode gotovo milosten. Svetujem Vam pa, da priznate kar sedaj svojo krivo, pa pojdem takoj k prečastitemu in poprosim za Vas."

Rimac preliva v "Radniku" krokodilske solze, ker sta na banketu, prirejen delegatom, govorila konzul Janković in Kristan; obdolžil je socialistu zvez s kraljevački, ki so spremeniли ta banket v neradničko pridobivo. Socialisti so jih pozvali

— torej je krivda njihova. Kaj je resnica na stvari? Kot sem bil informiran tekmo konvencije, je konzula povabil Cainkar, ki je njegov osebni prijatelj, in istotako Cainkar na njih še pred letom zel napadan. Čudni časi in še bolj čudna kombinacija taktike "progresivcev", toda povsem razumljiva za one, ki poznajo jezuitsko pravilo "namen poštevajo sredstva."

Rimac preliva v "Radniku" krokodilske solze, ker sta na banketu, prirejen delegatom, govorila konzul Janković in Kristan; obdolžil je socialistu zvez s kraljevački, ki so spremeniли ta banket v neradničko pridobivo. Socialisti so jih pozvali

— torej je krivda njihova. Kaj je resnica na stvari? Kot sem bil informiran tekmo konvencije, je konzula povabil Cainkar, ki je njegov osebni prijatelj, in istotako Cainkar na njih še pred letom zel napadan. Čudni časi in še bolj čudna kombinacija taktike "progresivcev", toda povsem razumljiva za one, ki poznajo jezuitsko pravilo "namen poštevajo sredstva."

Rimac preliva v "Radniku" krokodilske solze, ker sta na banketu, prirejen delegatom, govorila konzul Janković in Kristan; obdolžil je socialistu zvez s kraljevački, ki so spremeniли ta banket v neradničko pridobivo. Socialisti so jih pozvali

— torej je krivda njihova. Kaj je resnica na stvari? Kot sem bil informiran tekmo konvencije, je konzula povabil Cainkar, ki je njegov osebni prijatelj, in istotako Cainkar na njih še pred letom zel napadan. Čudni časi in še bolj čudna kombinacija taktike "progresivcev", toda povsem razumljiva za one, ki poznajo jezuitsko pravilo "namen poštevajo sredstva."

Rimac preliva v "Radniku" krok

VZROKI RUSKO-KITAJSKEGA SPORA.

(Nadaljevanje s 1. strani.)
na Kitajskem, so minili, "je dejal eden glavnih voditeljev kuomintanga v Nankingu, o svjetki Rusiji pa pravijo v krogih kitajske vlade, da ni nič boljša od Japonske, kajti obe silita na Kitajsko in obe je še vedno smatralo za svojo kolonijo. Neglede, kako Rusi v propagandi zatrjujejo, da ne goje imperialistične politike, to, kar počno sedaj na Kitajskem, je imperializem, trdijo v Nankingu. Kitajci se ne umešavajo v ruske notranje razmere in ne bodo dopustili, da se bi Rusi na Kitajskem v Kitajsko. Predsednik kitajske vlade Kaišek je v eni izjavni dejal, da je svoj korak, ki ga je storila v Mandžuriji s prevzemom Kitajske vzhodne železnic, dobro premisilna in da bo nacionalistična vlada storila vse, da izrine iz Kitajske ne samo ruski imperializem, nego tudi druge. Mi hočemo Kitajsko za Kitajce, je dejal.

V Rusiji pišejo o Kaišekovi vladni, da je delka kapitalizma, morilika ljudstva, da je bil njen čin v Mandžuriji banditski, in da je dolžnost Rusije, da pomaga kitajskim delavcem in kmetom v osvoboditev izpod režima krvnikiških militarističnih lordov, ki vladajo nad Kitajsko.

Vse to radi železnice, ki je dolga 1,080 milij, kar je nekako železniška razdalja med Chicago in Denverjem.

Kitajska in Rusija sta dve največji državi na svetu. Cetrina vseh prebivalcev sveta je v njenih mejah. Meja med njima je dolga več tisoč milij. Rusija ima močno, moderno opremljeno armado, toda do Mandžurije je pot dolga, in to je v prilog Kitajski, ki ima sicer veliko armado, toda je slabopremiljena. Ako bi Kitajska pozvala v armado vse moške vojaške starosti, bi stela 15,500,000 mož, ruska pa 8,350,000. Cloveskega materiala imata torej mnogo, vojna pa bi škodovala eni kot drugi, kajti obe sta v procesu politične in ekonomske rekonstrukcije.

ILLINOIS NA TRETEM MESTU V INDUSTRIJI IN DRUGI V DOHODNINSKEM DAVKU.

Država Illinois je na drugem mestu v dohodninskem davku, ki ga je plačala v fiskalnem letu, končano 30. junija, \$217,000,000. Največ ga je plačala država New York. Pennsylvanija je na tretjem mestu, Michigan na četrtem, California je peta po redu, Ohio šesta, Massachusetts sedma in New Jersey osma.

V skupnih davkih pa je na prvem mestu država New York, North Carolina na drugem, Illinois na tretjem, četrta po redu je Pennsylvania, California peta, Michigan šesta, Ohio sedma in Massachusetts osma.

V vrednosti industrijskih izdelkov je New York na prvem, Pennsylvania na drugem in Illinois na tretjem mestu.

Pesmi, poezije, igre.
Angleške knjige socialne in znanstvene vsebine.

ROMANI, POVESTI, ČRTICE IN OPISI.

Albrecht Ivan. Srce, novele, vez.

Album slovenskih književnikov

(uredil dr. Janko Siebinger), vsebuje opise in slike slov. književnikov od Trubarja dalje. Fina vezba.

Andrejov Leonid: Piat zvona, no eje, vez.

Povest o sedmih obesenih, posvečena L. N. Tolstemu, vez.

Arcibald H.: Sanin vez.

Azov Vladimir in Teffi: Humoreske, groteske in satire, brošira.

Burboš Edwar R.: Tarzan, sin opice, vez.

Tarzan in svet, vezana.

Tarzanov življi, vezana.

Tarzanov sin, vezana.

Tarzanova mladost v džungli, vezana.

(vseh pet knjig \$4.50)

Caleo L.: Cerkvene misi, povest iz sedanjosti, broš.

Cankar Ivan: Podobe iz sanj, vezana.

Moje življenje, vez.

Cankar Ivan: Zbrani spisi:

I. sv., vsebina: Erotika, izdaja 1902; Erotika, izdaja 1899; Posmi 1892-1898; Vinjete, vezana.

II. zvezek: Črtice in povesti ter Kritiki in polemični spisi, vezana.

III. zvezek: Jakob Ruda, Potovanje Nikolaja Nikida, Za narodov blagor. Črtice ter Kritiki in polemični spisi, vezana.

IV. zvezek: Knjiga za lahkomislene ljudi in Tujci, vez.

V. zvezek: Kralj na Betajnovi, Na klancu in Črtice, vezana.

VI. zvezek: Ob zori, Življenje in smrt Petra Novljana in Hija Marije pomočnice, vezana.

VII. zvezek: Mimo življenja, Črtice in novele ter Kritiki in polemični spisi, vezana.

VIII. knjig: skupaj

Cankar Izidor:

Obisk pri slovenskih pisljih in umetnikih, vez.

S poti potopisané črtice, broš.

Cankar Janko, vse.

Cehov Anton F.: Sosedje in druge novele, broš.

Chesterton G. K.: Črtice, fantastičen roman, broš.

Chocholoušek P.: Jug, zgodovinski roman, 616 strani, broš. 75c. vez.

Cigler Janek: Deteljica ali življenje treh kranjskih bratov francoskih vojakov, broš.

Coloma Louis: Boy, roman, vez.

Coloma-Poljanec: Kraljica mučenica, zgodovinski roman, broširana.

Concourt Ed. De.: Dekle Eliza, roman, broš.

Dickens Charles: Božična pesem v prozi, broš.

Dolens Hinko dr.: Zbrani spisi, broširana.

Dostoevski F. M.: Bes roman v dveh delih, 758 strani, vezana.

Idijot, L. II., III. in IV. del vseh 90c., vse skupaj.

Zapiski iz mrtvega doma, I. in II. del, vez.

Zločin in kazen, roman v dveh delih, vez.

Bele noči - Mali junak, povesti, broš.

Iralee, iz spominov mladeniča, roman, broš.

Dumas Aleksander: Vitez iz rdeče hiše roman iz časov francoske revolucije, 504 strani, broš. 75c. vez.

Elišabeta, hči sibirškega jetnika.

Erjavec Fran: Povesti, vez.

Feigel Damir:

Bacil in bacilke, humoreske, broširana.

Domači živali, vez.

Po strani klobuk, humoreske, broš.

Pol litra vipavena, vez.

Tik za fronto, broš.

Federer Henrik: Patria, povest iz irske južne dobe, broš.

Federer-Poljanec: Sisto e Sesto, povest iz Abrucev, broš.

Finžiger F. S.: Zbrani spisi, vsebina IV. zv.: Čista Andčka in Srečala sta se, vez.

V. zvezek: Boji, Kronika gosp. Urbana in Golobova njiva, ve.

VI. zvezek: Sama, Kakor Pešikan, Boitežar, Nač vankanj kralj in Tri črno žene, vez. \$1.50, vse tri knjige skupaj.

Flaubert G.: Tri povesti, broš.

France Anatole: Kuhinja pri kraljici gosji nočici, broš.

75c. vezana.

Pingvinški otok, vez.

Knjigarna "PROLETARCA"
3639 West 26th Street, Chicago, III.

Poučne in znanstvene knjige.

Romani, povesti, črtice in opisi.

Gogol' N.: Taras Buliba, povest, broš. 50c. vez.	.75	Nušić Branislav: Občinsko dote, romana: dojenčka, broš.	.50	IGRE	
Golar Cvetoš: Prolepa Vasilija in druge ruske pravilice, broš.	.40	Obr. 50-letnici dr. Janeza Ev. Kreka, broš.	.25	Anfisa. (Leonid Andrejev), broširana.	.50
Gorkij Makšin: Deveti januar, črtica iz ruske revolucije 1905. broš.	.25	Oppenheim C. P.: Milijonar brez denarja, vez.	.50	Beneški trgovac (Wm. Shakespeare), posvečena, vezana.	.75
Grotius L. Š.: Pasti in zanke, kriminalen roman iz polpretekle dobe, broš.	.75	Orel L. Š.: Pasti in zanke, kriminalen roman iz polpretekle dobe, broš.	.40	Čardijeva ženitva—Trije ženini (F. S. Tauchner), dve žaloigrigi, enodejanke, broš.	.25
Gross A. K.: Za milijoni, roman, broš.	.65	Pahor Jože: Medvladje, socialen roman, broš.	.75	Golgota (M. Kriček), drama v treh dejanjih.	.50
Hansus Kaut: Glad, roman, broširana.	.75	Pugelj Milan: Črni Panter, povesti in črtice, broš.	.65	Gospa z morja (Henrik Ibsen), igra v petih dejanjih, broš.	.60
Hajek J.: Pustolovčine dobrega vojaka Števka v svetovni vojni, vezana.	.50	Puškin A. S.: Pivkova dama, povest, broš.	.40	Hribenica (Ivan Molek), drama v treh dejanjih s prologom in epilogom.	.25
Hajsek L.: Ljude povesti, broširana.	.50	Razne povesti, broširana.	.50	Julij Cesar (Wm. Shakespeare), vezana.	.75
Hajsek L.: Streljavec dobrega vojaka Števka v svetovni vojni, vezana.	.50	Šandor-Gajški Ka.: Jurkica Agičeva, povest, 357 strani, broš. 50c. vezana.	.75	Macbeth (Wm. Shakespeare), vezana.	.75
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	Sienkiewicz H.: Z ognjem in mečem, povest iz davnih let, vez., 681 strani.	.325	Othello (Wm. Shakespeare), vezana.	.75
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	Stojanović Štefan: Potop, roman, vez. I. del \$2.25; II. del \$3.00, oba dela skupaj, 1093 strani.	.60	Oženitev (Angelo Cervenik), tragedija v šestih scenah.	.50
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	Senca Avgust: Zlatarjevo zlato, zgodovinska povest iz 16. stoletja, broš.	.75	Romantične duše (Ivan Cankar), drama v treh dejanjih, vezana.	.85
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	Strindberg August: Bedakova izpoved, broš. \$1. vez.	.150	Sen Krese noči (Wm. Shakespeare), vezana.	.75
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	Suchy Jos.: Staroindijske pripovedke, s slikami, broš.	.35	Umetsnika triologija (Alois Kainig r.), tri enodejanke, ki so celota zase. Broš. 75c., vezana.	1.00
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	Tagore Rabindranath: Povestice Tavčar Ivan: Zbrani spisi.	.40	Ancient Society (Lewis H. Morgan), vezana.	.50
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	IV. zvezek: Cvjetje v jeseni in Visočka kronika.	.25	ZNANSTVENE RAZPRAVE, POLITIČNI IN GOSPODARSKO SOCIALNI SPISI, UČNE IN DRUGE KNJIGE TER BROŠURE.	
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	V. zvezek: Izbrana kongresa.	.25	Ali je religija prenehala funkcionirati? Debata.	.25
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	VI. zvezek: Grajski pisar, 4000, V. Zali, Izgubljeni Bog in Pomlad, \$2.50. Vse tri knjige skupaj.	.70	Čuda in tajne življenja (Dr. Anton Breclj), splošno življenjsko.	.85
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	Tolstoj L. N.: Kazaki, kavkaska povest, broš. 308 strani.	.75	Elementi moderne izobrazbe (L. Molek), broš. 50c. vez.	.75
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	Spoved.	.40	Tri povesti (Jetnik v Kavkazu, Starca, Koliko zemlje potrebuje človek) broš.	.40
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	Ljudski pripovedki, broš.	.75	Idejni predhodniki današnjega socializma in komunizma (Abditius), broš.	.50
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	Tomic I. E.: Udovica, povest, 330 str., broš. 50c. vez.	.75	Ilustrirana lepa maska, navodila za šminkanje, vez.	.150
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	Turgenjev - Stepanjak: Stepenki kralj Lear in hiša ob Volgi, povesti, broš.	.60	Materinska pomoč zdravju in življenju v bolnici.	.100
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	Trdina Janez: Zbrani spisi, fina vezba, vsebina:	.60	Čude, His Authorized Life and Letters (David Kašner), vezana v platno.	1.00
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50	I. sv.: Bahovi huterji in Ilir ter Verneje stare in nove.	.200	Debs, His War, njegov govor v Cantonu. O. in pred poroto na sodišču.	.25
Hajsek L.: Številčni življenje, broširana.	.50				

Peace In Mexico

In dealing with the church the Mexican government proved itself more powerful than the almighty Mussolini. It was forced to concede no control over education and law to one particular religious body, although it permits religious education in churches. Indeed the only substantial concession the state appears to have made was the reasonable and proper permission to priests to exercise the rights of citizens in seeking constitutional changes. The Roman Catholic church is also permitted to designate the priests who shall register under the state law. This also is a reasonable stipulation. The whole agreement does credit to those responsible for it. One wonders why it took so many months to reach so simple a conclusion. Yet when one reflects on human nature and the strong passions involved, one should rather rejoice that a settlement has been reached.

Unionization of Negroes

President Green of the American Federation of Labor addressed a meeting of some eight hundred Negro Pullman car porters and maids in New York City. He denounced race prejudice in labor ranks and asserted that Negro members are welcome in the trade unions. He emphasized that as yet as far back as 1893 the Federation declared that the working people must unite to organize irrespective of creed, color, race or nationality. He said that one hundred out of one hundred and five international unions in the Federation provided for Negro membership and that the Federation would charter directly Negro applicants if and when refused by the other unions.

The meeting referred to was called to encourage the organizing drive of the Brotherhood of Pullman Car Porters. It was pointed out at the meeting that the wage of a porter is at present \$77.50 a month, that is \$10 more a month than when the unionization began in 1925. There are at present about 8,000 porters who hold membership in various unions operating under A. F. of L. charters. There is no question but that the labor movement in the United States will face sad days if it does not do away with discrimination against the Negro in its ranks. Nor is there any doubt as to the existence of race prejudice among organized white workers. How else could it be in a country where the whole white population, particularly in the sections where Negroes live in large numbers, is imbued with an attitude of antagonism and disrespect to the men and the women whose great crime has been that they come with a dark skin and kinky hair into this white man's world. It is refreshing news, therefore, that the President of the A. F. of L. has come forward with a manly statement on the subject and here is a fervent prayer that the entire organization lives up to the spirit of that statement.

(Advance.)

Farmer-Labor Coalition

Farmers co-operated with labor in getting the "yellow dog" bill through the Wisconsin Legislature. Otherwise, it wouldn't have passed.

The trust had forced farmers to sign contracts not to sell their butterfat to co-operative creameries. That's just the same as the yellow dog, isn't it?

Well, if present farm trends continue, there will be a lot of farmer-labor co-operation. Some of the big economists foresee factory farms, owned by absentee capital, and using the present farmers as day laborers.

Who knows? We may see such a union as the United Farm Laborers of America, affiliated with the A. F. of L.

New Situations Require New Ideas

If the above analysis is sound, then the grand conclusion that emerges from it is that emerges from it is that the fundamental stock of ideas and political institutions inherited by the 20th century was created in the image of handicrafts and agriculture—petty production and marginal subsistence—and has little if any relevance to the fact patterns and immense potentialities brought into the world by science and the machine. Our job is to clean house and open the windows to the new day.—Charles A. Board, in Yale Review.

War Resisters

A "will to peace" declaration demanding the outlawry of war, immediate total disarmament, and the destruction of all war material, and stating refusal to serve in war, has been signed by 10,000 men and women of France ad 3,000 in Belgium.

Oh Lord, Protect Us From Protection

BY ADAM COALDIGGER

Brother Matthew Woll, vice president of the American Federation of Labor and acting president of the Civic Federation, has gone before the House Committee on Ways and Means and appealed for higher tariff rates on printed matter.

It seems that large quantities of pauper made Bibles are dumped on this country and Brother Woll wants this stopped.

Well, I don't. I use up more Bibles than a professional Bible thumper. The book is chock full of quotations that come handy in my business and as it is more convenient to cut out a quotation than to copy it in long hand I am a voracious consumer of Bibles.

So far I got my supply of Bibles from the Gideons. These good people make it their business to supply the rooms of all good hotels with Bibles.

I say good hotels deliberately for Gideon Bibles are rarely, if ever, found in such cheap dumps as farmers' hotels, working men's homes and miner boarding houses. The presence of a Gideon Bible is, therefore, an indication of respectability, cleanliness, sanitation, salvation and the absence of bed bugs. Whenever I hit a hotel room that hasn't got a Gideon Bible on the dresser top I bemoan the theft of the mattress and then go out for insect powder.

Another good feature of the Gideon Bibles is that they are furnished absolutely free of charge. At least, I take it that they are free because, while I have heard of hotel men lamenting over the theft of bath towels, bed spreads, blankets and cuspidors, I never heard one complaining over the disappearance of Gideon Bibles.

The point I'm trying to get out is that these give-away, help-yourself Bibles are the very Bibles Brother Woll bar from our hospitable shores by means of increasing the tariff on "God's words" as set forth on page 614 of the Congressional Record:

Mr. Rainey (of Illinois): A large proportion of these Bibles are distributed, are they not?

Mr. Woll: They are.

Mr. Rainey: Do you not think you could get along without taxing Bibles?

Mr. Woll: There is no reason why they ought not to pay a tax, the same as all other religious publications. They are being sold for profit, and if that commercialism enters into the business life, and if men may go out and make a profit in the matter of Bibles and religious publications, then surely we, as wage earners, ought to be protected in that class of work, and be given the opportunity of doing that kind of work.

Mr. Rainey: I am thinking about the consumers of Bibles. I am glad to know they are increasing. Don't you think we can get along without increasing the price to the consumers?

Mr. Woll: We are not interested in the matter of the price to the consumer, other than the wage problem that enters into it.

Mr. Rainey: I know but a great many are interested in the consumers, especially the consumers of Bibles. I do not want to discourage them altogether.

Right you are, Brother Rainey. You're a friend of mine. Brother Woll ain't. Brother Woll is "not interested in the price (of Bibles) to consumers."

If he gets his way he may succeed in abolishing the free distribution of Bibles, thereby increasing the cost of living to myself, to say nothing about hoisting the cost of salvation to traveling salesmen.

No, Brother Woll is not speaking for me. He is not speaking for the tens of thousands of traveling salesmen whose only literature is the Saturday Evening Post and the Gideon Bible. He is not speaking for labor and least of all is he speaking for the ninety and nine of organized labor. For if Brother Woll were more economical in the expenditure of words and more liberal in the application to statistics he would discover that as far as the welfare of labor in general, and organized labor in particular, is concerned, the protective tariff is a pure and unadulterated holdup.

Granted, as Brother Woll admitted to a question propounded by Congressman Hull (of Tennessee) that out of some 25 to 30 million workers some five or six million of these are employed in the tariff sheltered industries—where, oh where are the statistics to prove that these tariff sheltered workers earn a cent per annum more or less than the workers employed in the nonsheltered industries?

Another and a perhaps still more vital question for Brother Woll to answer is: what is the percentage of organized workers employed in the tariff sheltered industries as com-

pared to the percentage of organized workers in the unsheathed industries?

The textile industry, for instance, is a very much sheltered industry and is crying for still more shelter. According to the Labor Year Book of 1929, there are 30,000 textile workers affiliated with the A. F. of L. According to the same authority there are also some 300,000 carpenters affiliated with the A. F. of L. And carpentering does not fall into the category of tariff sheltered industry. In fact, the only protection union carpenters enjoy is the protection of the carpenters' union.

Now, what the world and I want to know of Brother Woll is: Do these highly tariff sheltered textile employees pull down higher wages than the 100 per cent unsheathed carpenters?

The answer is they do nothing of the kind. The wages of the average wool weaver is less than half of that of the wood butcher.

Well, then, if the textile workers do not derive any visible benefits from the shelter afforded their industry, who in the Sam Hill pockets the fruit of Uncle Sam's sheltering? My hunch is that the textile workers do the pocketing. Relieved from foreign competition they can and do charge more for their goods. Said more is paid by the consumers of said goods. And among these consumers are 300,000 perfectly unsheathed carpenters.

So what this whole tariff shelter swindle amounts to is that 300,000 union carpenters are taxed for the benefit of the employers of 30,000 more or less organized textile workers, who, being duly sheltered pull down less pay in a week than the average unsheathed carpenter does in two days.

But wait, the worst is yet to come.

"Supposing," said Brother Woll in arguing his case, "that the actual number protected by the tariff amounted to about 5,000,000 out of the 25,000,000 and odd, or one-fifth,

and that the others, by reason of the nature of the occupations involved, are not meeting competition from foreign lands. Surely we are justified in giving protection to that 5,000,000 because the conditions of life and the conditions of employment that reflect themselves upon those 5,000,000 are bound to have a reflex action upon the condition of the remaining 20,000,000."

Reflex action—my eyes. Neither Brother Woll nor anybody else can prove that wages in sheltered industries are higher than in unsheathed industries. As a matter of fact, they are considerably lower. So if there is such a thing as reflex action then the notoriously low wages in sheltered industries will tend to drag down the wages in the unsheathed industries.

On the other hand there is not a single authority in the field of economics who will deny that the increased tariff rates raise prices, thereby increasing the cost of living for all workers, sheltered and unsheathed alike. Let's put it this way:

Supposed increases in the cost of living of 25,000,000 unsheathed workers are \$10 per year or \$250,000,000.

Actual increases in the pay of tariff sheltered workers 000,000,000.

Total loss of all workers per year \$250,000,000.

The figures are assumed. But I bet my head against a second hand chew of tobacco that they do not represent one-tenth of the actual loss to labor.

If Brother Woll pleaded for increased tariff rates for the benefit of all labor, organized as well as unorganized, his case would be about as bad as could be. And if we assume that as one of the vice presidents of the American Federation of Labor he spoke for organized labor specifically his case would be the worst yet. For outside of a very few, very small and very weak unions there is no such a thing as unionism in the tariff sheltered industries.

Before me lies the roster of the 107 national and international unions affiliated with the A. F. of L. Reading from Actors and Asbestos Workers down to Wire Weavers and Wood Carvers there are only five or six unions connected with tariff sheltered industries—where, oh where are the statistics to prove that these tariff sheltered workers earn a cent per annum more or less than the workers employed in the nonsheltered industries?

Granted, as Brother Woll admitted to a question propounded by Congressman Hull (of Tennessee) that out of some 25 to 30 million workers some five or six million of these are employed in the tariff sheltered industries—where, oh where are the statistics to prove that these tariff sheltered workers earn a cent per annum more or less than the workers employed in the nonsheltered industries?

Another and a perhaps still more vital question for Brother Woll to answer is: what is the percentage of organized workers employed in the tariff sheltered industries as com-

"HE'S THE SAP"

SEARCHLIGHT

BY DONALD J. LOTRICH

We regretfully convey the sad news to our readers that Victor Berger, former Socialist Congressman from Milwaukee, was seriously injured by a street car as he was crossing the street from the home of the Milwaukee Leader, of which he is the editor. He is in a grave condition and for several days after the accident was unconscious. Mr. Berger is chairman of the National Executive Committee of the Socialist Party of America. May Providence spare him for us, as our party needs him badly. Comrade Berger, our urgent wishes for your recovery are placed along with the wishes of hundreds of thousands of other souls who now think of you.

Often times we hear from our Communist friends that Socialists play into the hands of Capitalists. They point back to the world war, as evidence. They themselves offer no substitution except their theory of forceful-bloody revolution. With all the anti-war pacts and treaties, there is little likelihood of their success in this country. We believe, however, to whip the enemy with its own weapon. Our capitalists make every effort to select and elect officials to public office who will serve their masters. It will be a whole lot easier to overthrow the present system of government by ballot than by bloodshed. As bad as conditions are, people are still too well fed and clothed, even the many of them go hungry and barefooted occasionally. They further point to the present Socialist government of England—Look, they say, they stillicker with the king and royalty. The British Comrades have instituted in the opening speech of parliament no drastic changes. These Communist friends either cannot or will not understand that the English Labor Party would not exist a week if any serious and radically drastic Socialist program were attempted, it would be a sure suicide for our English Comrades. We therefore congratulate them upon their thoughtful, carefully planned and disciplined platform and policies. Our Communist friends will please note that one of the first steps of the British Comrades was their declaration to renew diplomatic and trade relations with Russia.

Our subscriptions are gaining week after week. Our advertising support has increased over the previous years. These are signs that our people are learning to value Proletariats. It's worth all this support and more. Make up your mind to help just a little bit, in your best way.

Yes, they are bashful at Washington, D. C., about inviting Ramsay MacDonald to this country. Who is going to take the responsibility if Mr. MacDonald's visit may be the cause and beginning of a real labor party in this country? It is a sure thing they would prefer to have Comrade MacDonald stay where he is. But, we urge him to visit us.

A \$275.00 8-tube Kolster electric radio with tubes, loud speaker, and a beautiful cabinet, will be the biggest attraction at the Big Prize and Ju-

lery. The latest sensation in the Ford-General Motors competition for the European market is the purchase by General Motors of a majority of the shares of the Adam Opel Co., leading German automobile manufacturer. The announcement of the conclusion of this deal was followed by rumors that General Motors was also negotiating for control of the Citroen Co. of France, the largest mass production concern in Europe.

The Opel Co., according to a recent report of the U. S. department of commerce, produced almost half of the 85,000 automobiles produced in Germany in 1928. It employs 12,000 workers.

The Citroen Co., at Paris, has been turning out about 400 cars a day priced under \$1,000. It employs 30,000 workers at about \$1.50 a day. Between 35% and 40% of its output is exported and it has assembly plants in England, Italy and Germany. Here again American mass production methods introduced after a visit to Detroit are the secret of the company's success.

us, are suffering from the importation of \$12,000,000 worth of pauper made Bibles. But, as between 12 to 20 million dollars worth of other printed matter is exported by this country every year, the printers should worry—and they still have the best and only protection—their powerful union.

There are other times when men's minds work well and they proceed with assurance to master difficulties.

Juggling With Words

BY JAMES ONEAL

The New York Times recently declined a fund of \$1,000,000 to endow its annual Christmas relief, on the ground that it would "diminish the number of number of gifts for that charity." The Times considers that arousing interest in our unfortunate fellows is one good reason for having the contributions come from a large number of people.

This incident brought forth a remarkable letter from a minister who offers reasons in approval of this course. "Nature herself appoints some men to poverty and some to riches," he declares, and adds that "God throws the poor upon our choice in mercy to us."

Thus we discover, according to the pastor, two agencies which assign our place in society. One is nature and the other is God. Just how nature renders her decision he does not say and what the basis of the decision is he does not disclose. Certainly not good men or bad men for both are found among the rich and poor. Certainly not the wise or the foolish for the same reason. A fool may inherit the millions of his father and a wise man the poverty of his.

The pastor is no more enlightening when he declares that God "throws the poor upon our choice in mercy to us." We have to take his word for this statement as for the other and we are no more inclined to accept his than the word of any other man. But his statement suggests a question. Slaves were poor. Did God make them slaves in order to awaken our mercy? In that case, was it not a defiance of God for human beings to abolish slavery?

You see we are getting into a rather difficult mudhole the more we pursue the good pastor in his reasoning, if reasoning it can be called.

But we went on to say something else. He declared that "if every one were entirely able to take care of himself, we would turn to stone." If that is true no family can be truly happy unless it has a cripple, a diseased or a feeble-minded member. Where is the family with such an unfortunate that does not do its utmost to cure the infirmity of the afflicted?

As a matter of fact families will spend fortunes to relieve the distressed member. If success is achieved, the family does not "turn to stone." There is general rejoicing that the afflicted one has been reclaimed and can henceforth take care of himself. Expand the family to the nation and include the whole population: is it not true that there would be universal rejoicing if poverty, disease and all other physical afflictions were banished from the nation? Of course.

The pastor has been playing with words such as nature, God, mercy, and so on and assuming that something is so without proving that it is so. Because he ascribes his assumptions to nature or God does not prove these assumptions. I may say that nature or God has an entirely different view of these matters, so that my assumption will balance his, and neither of us will be nearer the truth.

Economic distress for millions and excessive wealth for a few are to be explained by an analysis of modern society, not by juggling words. It is a matter of production, distribution, exchange, ownership and so on. I might be the wisest and best man on earth but if I did not control something that others must have I would not be wealthy. There is a thought for the pastor and if he follows it to its logical conclusion he will not have to resort to mysticism in discussing such matters.

The "Noes" Have It

News item: The American Foreign Trade Council has set \$145,000,000 as the loss to world commerce occasioned by war, since 1914.

Look at it this way: There haven't been half that many seconds—no, not by 10,000,000,000—since the dawn of the Christian era.

Look at it another way: Convert this amount into silver dollars and it would take 900,000 five-ton trucks loaded to capacity to transport them: stack them and you have 227,000 piles a mile high, spread out they would have a solid silver highway 165 feet wide